В.О. Черноморець

Серія «Історія Пісочина»

Однокласники

Біографічні нариси

В.О. Черноморець

Серія «Історія Пісочина»

ОДНОКЛАСНИКИ

Біографічні нариси

Улюбленому відділу „Україністика" б-ки ім. В.Г. Короленка від автора 19.04.2011 р.

ТОВ "С.А.М." видавництво

Харків, 2011

УДК 821.161.2-4:37.011.32(477.54)
ББК 84(4УКР=УКР)-9
Ч-49

Ця книга вийшла завдяки підтримці
Пісочинського селищного голови
Чернобая Олександра Володимировича

Черноморець В.О.
Ч-49 Однокласники. Біографічні нариси. — Х.: Видавництво «С.А.М.», 2011. — 100 с. з іл.

ISBN 978-966-8591-53-2

Книга В.О. Черноморця «Однокласники» є продовженням серії «Історія Пісочина» і містить у собі біографічні нариси окремих випускників Пісочинської середньої школи (зараз колегіум) до 1980 року, слава про творчу діяльність яких виходить далеко за межі країни.

УДК 821.161.2-4:37.011.32(477.54)
ББК 84(4УКР=УКР)-9

ISBN 978-966-8591-53-2

РЕЦЕНЗІЯ

на біографічні нариси
краєзнавця В.О. Черноморця «Однокласники»

Біографічні нариси В.О. Черноморця присвячені вихованцям Пісочинської середньої школи. Збірка біографій також містить сторінки історії життя вчителів цієї школи (у наш час — гімназії). Видання підготовлено у серії «Історія Пісочина». Перед читачем проходять долі різних людей, що навчалися, жили та працювали у XX — на початку XXI століття. Деякі начерки досить стислі, інші — розлогі та змістовні. Усі вони разом створюють образ покоління українців, що винесли на своїх плечах різні випробування долі нашого народу. Праця В.О. Черноморця корисна історикам і краєзнавцям, мешканцям Пісочина, які знайдуть у книзі своїх родичів або знайомих. Серед переваг роботи — наявність ілюстрацій, додатків.

В цілому, біографічні нариси В.О. Черноморця «Однокласники» — цікаве та інформаційно насичене видання, яке може бути схваленим та рекомендованим до друку.

Канд. іст. наук, проф., м. директор
Центру краєзнавства ХНУ ім. В.Н. Каразіна,
заслужений працівник культури України
С.М. КУДЕЛКО

ПЕРЕДМОВА

Ідея створення цієї книжки виникла ще на початку 2000 року, коли автор, працюючи над іншою книгою, познайомився з доцентом Харківського авіаційного інституту Гаррі Пилиповичем Курочкою. Довгий час тема нової книги носила енциклопедичний характер. Але коли перші рядки лягли на площину паперу, а спілкування з героями книги стало більш щільним, змінився й контур тематики. Стало зрозумілим, що треба робити акцент на випуск 1951 року. Саме він має стати основою теми.

Читачеві повинні були відкритися раніше засекречені сторінки життя декого з випускників Пісочинської середньої школи — тих, хто цілком присвятив себе науці, космосу, обороноздатності країни. Та за особистим наполяганням цих людей тему було розширено і підсилено короткими біографічними даними вихователів незвичайного повоєнного покоління — їх учителів.

Згодом у книзі з'явилися сторінки біографій випускників інших років, котрі закінчили школу дещо пізніше, але історія їх життя є не менш вагомою.

Коли книга майже була готова до друку, до рук автора потрапило фото учнів першого випуску Пісочинської десятирічки (1941 р.).

Знову збір інформації. Нові зустрічі. Нові задуми.

Цілком зрозуміло, що зі стін колишньої Пісочинської середньої школи (зараз — колегіум) вийшло набагато більше чудових фахівців у різних галузях промисловості. Та не всі дали згоду на розголошення їх трудової діяльності. А ще біль-

ше тих, хто, зайнятий щоденними турботами, не міг знати про існування цього задуму, — або ж автор не знав про них.

Оповідь припиняється періодом, коли останній педагог перших повоєнних років вибув зі штату школи.

Звісно, у читача може виникнути запитання, чому у назві вжито термін «однокласники». А відповідь цілком логічна: ця назва умовна. Описується два, а то й більше представників певного класу — однокласників. Лише кілька героїв представлено одноосібно. Та чи від цього їх біографії стають менш цікавими? Або, скажімо, скільки шкіл країни можуть пишатися одразу кількома своїми випускниками — відомими художниками? Чи вчителем, що став визнаним художником-карикатуристом?

На думку автора, своєю інформативністю книга має зацікавити істориків, краєзнавців та широку читацьку аудиторію.

Школьные годы чудесные,
С дружбою, с книгою, с песнею,
Как они быстро летят!
Их не воротишь назад…

1й ВИПУСК
КЛАСУ ПІСОЧИН
ЬКОЇ середньої
ШКОЛИ

Перший випуск десятого класу Пісочинської середньої школи — 1941 рік

Викладачі (зліва направо)

Верхній ряд:
Кваша Ф.П. — викладач;
Задорожний М.В. — викладач історії;
Матвієнко І.І. — викладач фізики і хімії;
Обувайло С.М. — директор школи;
Бичко Д.Т. — військовий керівник;
Борисенко А.Р — вчитель геології;
Большова О.О. — викладач.

Нижній ряд:
Стегайло В.В. — німецька мова;
Ручко Т.П. — математика;
Карпов І.Т. — українська мова і література.

Учні

1-й ряд:
Плахтій В.Т., Череватенко Г.М., Яременко М.М., Попов С.С.

2-й ряд:
Шевченко С.М., Роговик А.Д., Заїка Р.А., Павленко Т.Я., Прокопенко Г.І., Павленко І.Д., Лещенко Л.М., Страшко М.Ф., Гончар А.К.

3-й ряд:
Олешко В.С., Іванюженко Й.Ф., Стегайло В.В., Галич Ф.І., Ващенко В.М., Дурнів С.В., Сабина П.Н., Шапіро В.Г.

ПЕРШИЙ ДЕНЬ ДОРОСЛОГО ЖИТТЯ

Світає. Перші сонячні промінчики скоса лягають на ще повиту нічним маревом сонну землю і, торкаючись росяних крапель, розтікаються мільярдами маленьких перлинок, освітлюючи своїм сяйвом довкілля. А по низинах біля водоймищ разом із легким туманом стелиться аромат лугових квітів. І серед цих пахощів, мов струмок, плавно ллється лірична пісня:

Тече річенька невеличенька,
Схочу — перескочу.
Віддай же мене, моя матінко,
За кого я хочу…

Це на піщаній кручі, вдивляючись у молочно-синю глибінь водограю, вчорашні школярі зустрічають першу зорю свого дорослого життя…

Сонце вже піднялося над обрієм, коли Рая Заїка і Віра Олешко зустрілись у Пісочині на вокзалі. Вони ще з вечора домовились, що сьогодні, 22 червня 1941 року, поїдуть здавати документи до інституту.

Потяг підійшов чітко за розкладом. Зайшовши в тамбур, дівчата не змовляючись зупинились. Брудний, просяклий тютюновим смородом вагон викликав огиду, та й хотілося погомоніти наодинці.

День набирав сили. Приємно гріло сонечко. Вздовж залізниці, у кущах, весело щебетали птахи. Потяг, інколи ритмічно перестукуючи колесами, стрімко летів уперед, а інколи, скрегочучи і рвучко смикаючи на стрілках, притишував ходу. Дівчата по черзі, міцно тримаючись за поручні, визирали з дверей тамбуру, підставляючи юні обличчя сильному потоку

зустрічного вітру, намагалися перекричати гудок паровоза. А коли це набридло, фантазували про майбутнє життя. Так непомітно промайнув час.

Південний вокзал зустрів подруг безладною метушнею та нерозбірливим галасом натовпу. Ця строката маса то великим потоком рухалася до платформ, то знову, мов океанська хвиля, потужно відкочувалась назад. Спіймавши «зворотну хвилю», дівчата, сміючись, злилися з нею, повністю віддаючись її ритму. Лише на привокзальній площі, коли рухатись стало привільно, якась кремезна тітка безцеремонно перервала дівочий сміх: «Чого регочете, дурепи? Ви що, не знаєте, що почалася війна?». Подруги принишкли. Вони добре пам'ятали слова з пісні: «Броня крепка и танки наши быстры...». Мабуть тому розум відмовлявся сприймати страшну звістку. Лише коли вони помітили величезну чергу біля військкомату, що на вулиці Свердлова, біля каланчі, їх охопив жах. Як так могло статися, що на таку велику країну із наймогутнішою, здавалося б, армією, міг напасти ворог? Але відповіді не було.

Додому поверталися на перекладних. А уже надвечір всім класом проводжали п'ятірку однокласників-добровольців — Вітю Плахтія, Іллю Павленка, Йосю Іванюженка, Колю Страшко та Веню Шапіро. Шкода, але хлопці ще не знали, що були приречені, і доля вже лічила їх останні земні дні.

У числі перших пішов на війну військовий керівник школи, старший лейтенант піхоти Д.Т. Бичко. Очолив Пісочинський партизанський загін директор школи Сергій Миколайович Обувайло[1]. Разом з ним рядовим стрілком пішов учитель математики Тимофій Петрович Ручко (пройшов війну до останніх днів, а згодом, одружившись зі своєю колегою по школі Вірою Василівною Стегайло, мешкав на Полтавщині)...

Так пройшов перший день дорослого життя перших випускників Пісочинської десятирічки.

---

[1] Інформація про долю С.М. Обувайла буде надрукована у третій частині книги «Історія слободи Пісочинської».

ЧАС. ШКОЛА. ВИКЛАДАЧІ.

З перших днів окупації між жорна величезної воєнної машини потрапило майже все населення країни. Незрівнянний патріотизм вів людей до бойових шеренг захисників Вітчизни. Різні дороги судились кожному з них, і багато хто не повернувся до рідної оселі, лишившись довічним охоронцем спокою майбутніх поколінь. Але були й такі, кого партія евакуювала далеко в тил, щоб там своєю ударною працею вони допомагали фронту.

Ті, хто не встиг евакуюватись, потрапили в оточення і змушені були перебувати на захопленій ворогом території. Серед них був Червонецький Юрій Васильович, який ще до війни прийшов у Пісочинську школу викладачем географії, а невдовзі став її директором. У часи окупації взимку він разом з односельцями ходив на розчищення Полтавського шляху від снігових заметів, а влітку водив дітлахів у «голгоспи» [1] обирати гусінь з дерев. У перші роки по війні він все ще обіймав посаду директора школи.

Подібна доля спіткала і Матвієнко Ірину Іванівну. Разом з директором та ще кількома вчителями вона пройшла крізь усі лихоліття, а після визволення Пісочина викладала у рідній вже школі основи органічної й неорганічної хімії. Довгий час очолювала партійну організацію школи (деякі джерела вказують на те, що під час окупації Матвієнко виїхала кудись із села, але довести це неможливо).

---

[1] «Голгоспи», «голкоспи» або колективні двори — так німці називали знов утворені сільськогосподарські артілі.

В. О. Лактіонова і Ю. В. Червонецький з учнями на шкільному городі

Кваша Феофіла Павлівна ще у часи репресій втратила чоловіка, і єдиною її родиною стала школа, якій вона присвятила усе своє подальше життя. Під час окупації, щоб не співробітничати з ворогом, Феофіла Павлівна старанно приховувала досконале знання мови загарбників. Зважаючи на похітливе ставлення окупантів до молодих жінок, вона змушена була ховатись у своїй вбогій хатинці, всіляко уникаючи зустрічі з німцями, а ще більше — з поліцаями. Сусіди розуміли складність ситуації, тож як могли допомагали їй.

Щойно окупанти залишили землі Слобожанщини, вчителька повернулася до викладацької роботи і зарекомендувала себе як чудовий фахівець.

Рудинська Ольга Тимофіївна приїхала до Пісочина разом зі своєю сестрою Любов'ю Тимофіївною ще у довоєнні часи за розподілом. Сестри пережили усі негоди, влаштовані окупаційним режимом, і до виходу на заслужений відпочинок

Ольга Тимофіївна викладала спершу креслення, а згодом математику, а її сестра (у вечірній школі) — російську мову та літературу.

Повернувшись з фронту, прийшов до Пісочинської школи на посаду викладача військової підготовки офіцер-танкіст, капітан другого рангу (у минулому — морський офіцер) Дячков Михайло Федорович.

За спогадами учнів, це була досить цікава, з величезним багажем знань у військовій справі людина. Теоретичні заняття він доповнював оповідками воєнних бувальщин, а практичні — проводив у формі військової гри.

Прилуцький Олександр Іванович ще до війни вчителював у Безлюдівській школі. У січні 1940 року був призваний на строкову військову службу. Фронтовими дорогами пройшов до Рейхстагу. Повернувся у званні капітана-артилериста і мав кілька державних нагород.

Звільнившись з лав армії, з травня 1946 року він працював вчителем математики у Циркунах, та вже у липні того ж року перейшов до Пісочинської середньої школи. Згодом був призначений на посаду завідуючого навчальною частиною.

Статний, з військовим вишколом, Прилуцький був чудовим фахівцем. Викладену ним тему можна було не вчити вдома, досить перед уроком зазирнути до підручника, і можна відповідати. Але вчителя не завжди задовольняло формальне вивчення учнем даної теми, він вимагав її розуміння. Тому й не зупинявся на програмному матеріалі, а зацікавлював учнів, спонукаючи їх до самостійної роботи з позашкільною літературою.

Багато з тих, хто пішов у «науку», завдячують Олександру Івановичу гарним знанням математики, оволодіння якою знадобилося їм у подальшому житті.

А висока, струнка Галина Семенівна Москаленко до війни навчалася у Харківському медичному інституті. Через

Урок військової підготовки

знищення під час окупації інститутського архіву поновити навчання не змогла. Тож із початком роботи Харківського університету вступила на кафедру біології. По закінченні університету (1946 р.) була направлена на роботу до Пісочинської школи. Її випускники залишали стіни рідної школи з великим багажем знань у царині довкілля, чудово розумілись на флорі та фауні, процесі їх утворення і розподілу.

Ще до війни Галина Григорівна Лебединська закінчила курси вчителів і вела уроки російської мови та літератури у селах Куп'янщини. Під час окупації працювала на різних сільськогосподарських роботах. Після визволення Харкова закінчила педагогічний інститут ім. Г. С. Сковороди.

Спершу Галина Григорівна викладала українську, а згодом російську мову та літературу. І, як наголошується у характеристиці, «...проявила себе високим майстром педагогічної справи, її уроки завжди є глибоко науковими, з використанням найдоцільніших методичних прийомів, з поєднанням навчання і виховання, внаслідок чого учні одержують глибокі й сталі знання...». Зважаючи на особисті якості та фахову компетентність, у 1963 році її було призначено завучем молодших класів школи.

Прилуцька Марія Григорівна влітку 1940 року відмінно закінчила Безлюдівську середню школу і того ж року вступила до Харківського університету на фізико-математичний факультет за фахом «астроном». Війна перервала навчання, і лише у 1945 році дівчина знову повернулась до нього. По закінченні університету (1948 р.) відділ Народної Освіти направив її у Пісочинську середню школу вчителем фізики і математики.

Досконале знання української, російської та двох іноземних мов — німецької і французької — давало вчительці змогу черпати новітню інформацію не лише з радянської, а й з іноземної літератури, що сприяло цікавому і фаховому проведенню шкільних і гурткових занять з математики та астрономії.

У 1951 році з системи партійного управління на посаду вчителя історії, а згодом — директора школи та викладача хімії прийшов Василь Андрійович Бакін. Його огрядна, дещо вища середнього зросту постать ледь протискувалась у вхідні двері основного приміщення школи і, здавалося, одразу ж заповнювала увесь простір, а гарно поставлений командний голос було чути у найвіддаленішому куточку приміщення. Ця неординарна людина стала грозою всіх школярів. Бакіна неможливо було оминути. Він був скрізь. Його уваги не могла уникнути найменша дрібниця. Та не лише постать вчителя лякала дітлахів. Найбільший жах викликав вміст його неосяжних кишень, в яких, здавалося, знаходилося усе йому не-

*Сила Максимович Дейнеко.
Урок геометрії*

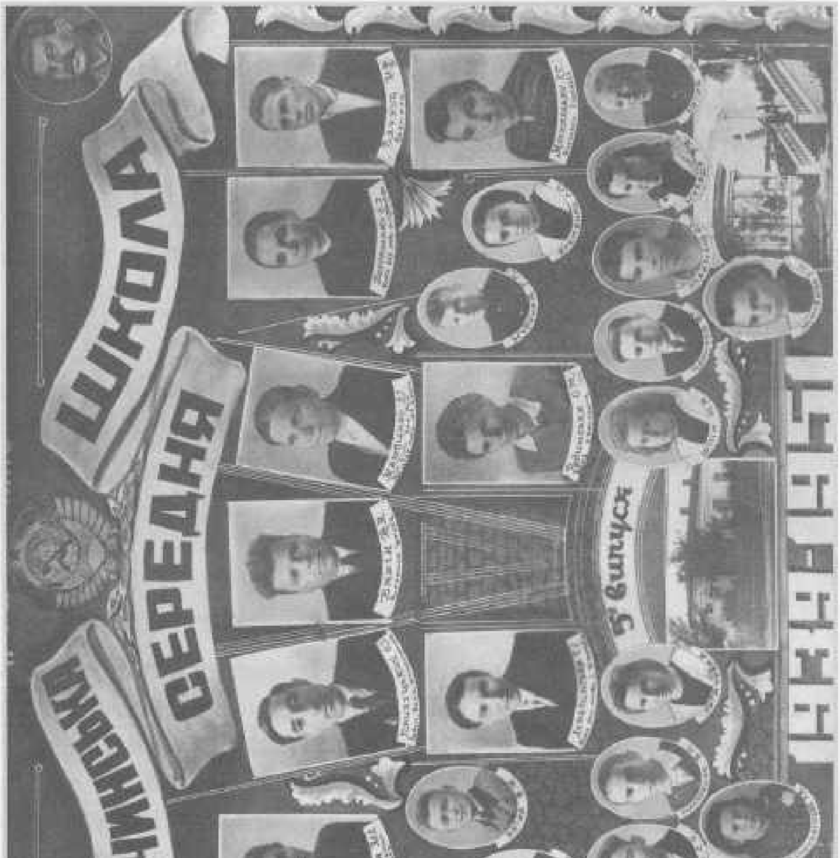
обхідне. Якщо у розмові з учнем рука вчителя ковзала до кишені — чекай неприємностей. Не один тогочасний «модник» після розмови із Василем Андрійовичем змушений був бігти додому перевдягатися або ж звертатися до послуг перукаря[1], бо величезні кравецькі ножиці в його руках завжди знаходили собі роботу.

У педагогіці Василь Андрійович теж був послідовним. Пунктуальний, із доволі гарним знанням предмету, буквоїд, він вишколював своїх учнів так, що навіть посередніх знань з його предмету учень при вступі до вищого навчального за-

[1] Того часу існували певні норми зовнішнього вигляду учнів. Школяреві не дозволялося носити дорослу зачіску, щоб це не заважало у навчанні. Довжина чуба не перевищувала 6 сантиметрів. Не дозволялося й носити одяг, стилістично не притаманний учневі.

кладу складав іспити на «добре» або «відмінно». Дисципліна й старанність були основою його навчання.

На початку 1951 року викладачем української мови та літератури прийшла Євдокія Іванівна Бондаренко. Невисокого зросту, суворої вдачі жіночка, прибувши до нової школи наприкінці навчального року, не змогла знайти спільної мови з учнями. За спогадами колишніх випускників, лише її уроки проходили нецікаво, зі слабкою інформативною базою, а тому з повною відсутністю дисципліни. Але вже з наступного року все стало на свої місця, і її викладацький рівень перестав відрізнятися від рівня інших учителів.

Пісочинська
середня
школа
5й випуск

П'ятий випуск 10-го класу Пісочинської середньої школи — 1951 рік

Викладачі (зліва направо)

1 ряд зверху:
Червонецький Ю.В. — геометрія
Прилуцька М.Г. — фізика
Прилуцький О.І. — математика
Бакін В.А. — директор школи
Матвієнко І.І. — заслужений викладач УРСР, секретар парторганізації школи
Бондаренко Є.І. — українська мова і література
Дячков М.Ф. — воєнрук

2 ряд:
Кваша Ф.П. — німецька мова
Лебединська Г.Г. — російська мова і література
Русинська О.Т. — креслення
Москаленко Г.С. — біологія

Учні

2 ряд:
Щербань О.І., Заїка В.Ф., Курочка Г.П., Яременко Л.П.

3 ряд:
Кашпур Я.М., Кисла Г.М., Обухов С.О., Романеско В.П., Пугачова Н., Шпік М.А., Чернуха В.Г., Плаксійов Ю.О., Коляда Л.А., Заїка Н.І.

4 ряд:
Ольховікова Л.В., Жиленко Т.М.

5-й ВИПУСКНИЙ…

Осіннім ранком 1943 року на «Маргаринці»[1], розриваючи тишу, пролунав заводський гудок. Він пронісся над порожніми, вкритими пожовклою травою ланами, дещо заблукав у хащах Рижовського лісу і вирвався на простори сільських вулиць, сповіщаючи про початок нового робочого дня.

Війна ще гуркотіла своїми канонадами десь на підступах Дніпра, коли почалася відбудова Пісочина.

У короткий термін мешканці села зібрали й привели до ладу вціліле колгоспне майно, відремонтували пошкоджені житлові будинки. Лише з ремонтом школи виникла затримка, бо під час окупації її приміщення використовувалися загарбниками як казарми чи конюшні, і при наступі радянських військ були дуже пошкоджені. Тож зараз у багатьох будівлях замість вікон та дверей зіяли отвори. З обшарпаних стін, зловісно погрожуючи оголеними кінцями, немов змії, звисали обірвані електричні дроти. Погризені голодними кіньми підвіконня, пробиті снарядами дахи та підлога мали жалюгідний вигляд. На шкільному подвір'ї розверзлися величезні воронки від бомб (одна з таких ям ще за часів окупації була облаштована бруствером і слугувала за стрільбище). Привести все до ладу влада не мала ані часу, ані матеріалів. Тож спромоглися відремонтувати лише найнеобхідніше, а також перевірити територію на наявність вибухових речовин і знищити їх. А щоб дітлахи не вештались без діла, сільська рада вирішила розподілити їх по різних господарських роботах.

---

[1] «Маргаринка» — згодом Харківський жиркомбінат.

Дорослі учні та кілька вчителів, що залишались у селі під час окупації, допомагали у відбудові місцевої меблевої артілі. Молодші порались у колгоспі ім. Шевченка: спершу біля городини, а згодом перейшли до збирання колосків зернових, що залишились на полі після покосу. Найменші ж під наглядом кількох домогосподарок збирали на узліссях жолуді для колгоспної худоби.

Заняття почались лише у середині жовтня, коли земля мов ковдрою вкрилася опалим листям і знесилено завмерла в очікуванні нещадних морозів. Важкі свинцеві хмари неслись по небосхилу, шалений вітер рвучко шарпав залишки покрученого листя на гілках і з силою жбурляв холодні дощові краплини у темряву віконниць класу. А по той бік, у холодній кімнаті, освітленій лише зовнішнім сяйвом, за невеликим, нашвидкуруч змайстрованим столом сиділо кільканадцять дітлахів. Вони уважно слухали вчителя. Літня жінка, підійшовши до вікна, спокійно відкрила журнал і почала читати прізвища учнів. Цей клас учителька вела вже третій рік. Здавалося, ніби й не було тих страшних років окупації, коли вони крізь віконниці класу спостерігали, як німці знущались з військовополонених у приміщенні церкви або ж як поліцаї розстрілювали бездиханне тіло пілота зі збитого радянського літака, яке хаотично кружляло на парашуті над станцією Пісочин. Спільне горе загартувало малечу, і вона була готова взяти участь у протистоянні злу. Але зараз, після війни, дітлахи повинні були навчатись.

Повертаючись у реальність після раптового напливу спогадів, учителька знову перевела погляд на шкільний журнал. Її палець легенько ковзнув сторінкою і зупинився. Пробігши кілька разів очима вздовж рядка, вчителька врешті зрозуміла, що з'явилися нові прізвища. По черзі піднімаючи з місць новачків, вона пропонувала їм розповісти щось про себе. Виявилось, що дехто з них був у евакуації, а хтось приїхав

із села або перейшов з іншої школи — і кожен приніс свої спогади про лихо, яке їм довелося пережити. Так відбувалося у кожному класі, у кожній школі країни. В той день учень 2-го класу Пісочинської школи Анатолій Борисенко розповів про один страшний випадок, що трапився з ним у селі Олексіївка Краснокутського району (зараз — Коломацький район), де мешкала його рідня під час окупації.

«Якось літньої спекотної днини, повертаючись з купальні, на лісовій стежині хлопці зустріли свого товариша Вітьку. Він прямував з гуральні, де мешкав його дід. Обмінявшись новинами і отримавши від товариша дідове запрошення на обід, весела компанія вже збиралась іти до села, аж у небі щось загуло, і з лісу, зовсім поряд, донеслася безладна стрілянина. Крізь густий лісовий покрив нічого не було видко, і хлопці щодуху подалися на вигін. Коли дерева розступилися, перед їхніми очима відкрився край небосхилу, а на його просторі самотньо кружляла німецька «рама».

«Знову шпигують», — діловито промовив Вітька. Він був на кілька років старший за своїх друзів і тому вважав себе за дорослого.

Дочекавшись, коли літак зникне, галаслива юрба подалась до села.

День промайнув в очікуванні небезпеки. Але все минулося.

Треба відзначити, що у деяких селах під час війни на випадок бомбардування або ж артобстрілу люди осторонь осель копали схови. Олексіївці їх також викопали і ретельно замаскували у лісових нетрях, сподіваючись, що німець туди не сунеться.

Тож ще з вечора все село перебралося у лісовий табір.

Ранок стояв тихий. Навіть пташиного співу не було чути. Невдовзі люди посмілішали і вибралися на поверхню. Вже хтось розпалив вогнище і варив юшку. А хлопці, вмостившись біля гіллястого дуба, грали в карти. Мабуть, запах диму

Шкільний спектакль

привернув увагу, бо десь на узліссі почувся німецький лемент. Нашвидку загасивши вогнище, люди хутко забрались у ями. Та слабенька цівочка диму виказала необачних селян. Прощупуючи штиками землю і знаходячи погреби, німці закидували їх гранатами. Так загинув Вітька і його батьки»...

Серед нових учнів були й «діти полків» — доволі складний контингент. Вони набагато переросли своїх однолітків, були самостійними у власних рішеннях і вчинках. Неписані закони воєнної машини знищили їхнє відчуття дитинства. Такі невдовзі залишали школу і йшли працювати на підприємства, а більш агресивні проторували стежки до в'язниць.

Бурхливим і складним було шкільне життя повоєнних школярів. Вони могли цілими днями бігати вулицями, ганяючи невідомо звідки здобутого м'яча, купатись у чистій, але не завжди повноводій річці. Здебільшого хлопцям слугували за іграшки звичайнісінькі радянські та німецькі автомати,

пістолети, ножі чи фінки. Мало хто з тодішньої молоді не ходив розшукувати зброю у Курязький і Сукачівський ліси, де під час війни йшли запеклі бої. Через незнання і необережність багато шукачів пригод загинули або ж були скалічені. Але були й такі часи, коли молодь допомагала дорослим заривати окопи, звозити рештки загиблих воїнів, що лежали по всій території села (за допомогу у ліквідації наслідків великої трагедії країни найактивнішим з помічників було надано статус «Ветеран війни»).

Доводилося і з торбиною у руці бродити ракушняком вздовж залізниці у пошуках вугілля, щоб якось обігріти дідову хатину. А знайдена у такий спосіб бурячина у голодний сорок сьомий була справжнім скарбом[1].

Так за недитячими пустощами перша половина шкільного періоду промайнула непомітно. Наставали часи здобуття істинних цінностей.

Наприкінці 40-х років стрімко почало розвиватися літакобудування. У цей період більшість школярів приділяє увагу навчанню, багато хто з них захопився авіа- та ракетомоделюванням. Були гуртки й іншого напрямку — астрономічні, фізико-хімічні, фото- й кінолюбительські та інші. Особливу увагу суспільство приділяло спорту. Звісно, він був не висопрофесійним і не перевищував рівня місцевих спартакіад, але захоплення ним було масовим. А театральний гурток вирішував проблему проведення випускних балів, бо концерти, які давали його члени у довколишніх селах, збирали достатньо коштів для проведення останніх шкільних вечірок.

Жага до навчання, міцна дисципліна і чудова викладацька майстерність педагогічного складу сприяли здобуттю доб-

[1] У ті часи існував закон, що у народі прозивався «Три колоски»: за колоски, підібрані на полі, карали десятьма роками позбавлення волі. Те ж саме покарання очікувало за збиране вздовж залізниці. До дітлахів дехто з правоохоронців був більш поблажливим.

рих знань випускниками. Тому більшість з них продовжила навчання у вищих навчальних закладах країни, а по їх закінченні, за прикладом своїх учителів-наставників, пов'язала своє подальше життя з педагогікою. Решта ж, захопившись наукою, продовжила навчання в аспірантурах або працювала у конструкторських бюро, піднімаючи з небуття чи утворюючи нові галузі промисловості.

Яскравим прикладом цього є випуск 1951 року, де кожен з 18 учнів вступив до вищого навчального закладу, а саме:

Жиленко Тамара Миколаївна — 1932 року народження. Закінчила Харківський інститут інженерів залізничного транспорту ім. С.М. Кірова.

Заїка (Поліщук) Ніна Іванівна — 1932 р.н. Навчалась у Харківському педагогічному інституті. По його закінченні багато років працювала вчителем української мови та літератури у Пісочинській середній школі.

Кисла Галина Михайлівна — 1932 р.н. Закінчивши Харківський педагогічний інститут, продовжила свій життєвий шлях на посаді завідуючого одним з дитячих садочків Запоріжжя.

Коляда Лідія Олексіївна — 1931 р.н. По закінченні того ж інституту викладала українську мову та літературу в школах м. Харкова.

Ольховікова Людмила Вікторівна — 1931 р.н. По закінченні інституту завідувала одним з дитячих садочків м. Харкова. 9 грудня 1970 року отримала почесне звання «Відмінник народної освіти».

Петрушина Валентина — закінчила педагогічний інститут, але подальша її доля невідома.

Пугачова Надія Степанівна — 1932 р.н. Викладала фізику у Коротичанській середній школі на Харківщині.

Шпік Марія Опанасівна — 1932 р.н. Закінчила Харківський педагогічний інститут ім. Г.С. Сковороди (кафедра біо-

логії); вступила до Харківського університету ім. О. М. Горького, згодом залишила навчання в університеті і вступила до Луганського педагогічного інституту ім. Т. Г. Шевченка. Викладала біологію в школах Харківщини.

Яременко Лариса Павлівна — 1932 р. н. Закінчивши Харківський педагогічний інститут, очолила Пісочинську вечірню школу робочої молоді.

Кашпур Яків М. навчався у Харківському інституті механізації сільського господарства (ХІМЕСГ) на механічному факультеті. По закінченні працював механіком у Коротичанському машинно-тракторному стані (МТС).

Обухов Сергій О. — по закінченні Харківського інституту інженерів транспорту (ХІІТ) виїхав до Москви.

Романенко Віктор П. — закінчив Харківський гірничий інститут, у подальшому працював на Луганщині.

Чернуха В'ячеслав Григорович — закінчивши Харківський інститут механізації сільського господарства (ХІМЕСГ), працював у різних будівельно-монтажних організаціях Харківщини.

Щербань Олексій Іванович — навчався у Харківському інституті інженерів транспорту, але, залишивши його, перейшов до військового радіотехнічного училища. По закінченні

служив у військових частинах Мінська. Деякий час здійснював радіоконтроль ефіру над просторами Камчатки. Пізніше був командиром однієї з військових частин у м. Калуга. Воював у Єгипті, де отримав контузію. Після госпіталю по системі ППО був у В'єтнамі та на Кубі (служба у цих державах виключала носіння військової форми). По вислузі років пішов у запас, але продовжив працювати у народному господарстві.

Курочка Гаррі Пилипович (1932 р. н.). Ще з дитячих років Гарика вабила безмежна блакить неба. Він годинами міг спостерігати за вільним летом птахів. Захоплювався творами Жюля Верна, О. Р. Бєляєва та інших письменників-фантастів. Перечитав у шкільній і селищній бібліотеках всю літературу, яка мала бодай якесь стосування до літальних апаратів. Очолив шкільний гурток авіамоделювання. Будував власні макети літаків і подумки здіймався у безмежний простір «шостого океану». А ще вабило його нічне, усіяне мільярдами зірок небо.

Була у хлопця й маленька таємниця — захоплення медициною. Про це його захоплення ніхто окрім батьків і не здогадувався. Це була ще одна заповітна мрія, яка краяла навпіл юне серце. І коли по закінченні школи постало питання, до якого інституту здавати документи, на загальному родин-

ному зібранні ваги схилилися на користь медицини. Наступного дня Гарик, не вагаючись, рушив до медичного інституту. Але у кабінеті приймальної комісії чарівна молодичка запропонувала йому півгодини зачекати — була перерва на обід.

Вийшовши з інституту, юнак безцільно побрів вулицею, не знаючи як згаяти час. Втім, хвилини бігли непомітно, і скільки він так гуляв, невідомо. Але коли хлопець зупинився, роззираючись навкруги, то помітив на будинку, перед яким стояв, напис: «ХАІ — Харківський авіаційний інститут». Якась незрима сила штовхнула його вперед. Він і незчувся, як опинився у фойє. І подиву його не було меж, коли він побачив велику кількість інформаційного матеріалу. Скрізь, де тільки можна, стояли, висіли, лежали різноманітні макети, плакати, а то і деталі літальних апаратів.

Саме на ту годину повз хлопця проходив якийсь старенький чоловік. Помітивши, як зацікавлено той розглядав посібники, він запросив його до кабінету.

Рівно через півгодини Гаррі вийшов на вулицю. Але це вже йшов не випускник, що не знає, ким стати. Це йшов абітурієнт авіаційного інституту.

Швидко плине час...

Далеко позаду лишилися веселі, сповнені ілюзій студентські роки. Хлоп'ячі захоплення перетворились на професію, а «червоний» диплом підкреслював твердість знань, отриманих у Alma Mater, надаючи чудову можливість для втілення своїх ідей. Так за розподілом Курочка Гаррі Пилипович потрапив у Підберезне (м. Дубна) до одного з надсекретних конструкторських бюро СРСР (КБ «Радуга»), де працював під керівництвом професора Березняка.

Російська «глибинка». Невеличке молоде містечко з двоповерховими будинками, що утворилося на місці села Іванково. Там Курочка провів два своїх перших творчих роки, із захопленням працюючи над розробкою ракет П-15, що монтува-

Навчання у школі КДБ

лися на маленьких швидкохідних катерах. Ці ракети могли летіти дуже низько над поверхнею води, а їх швидкість майже сягала швидкості звуку. Таку ракету не міг відстежити жоден радар того часу, а помітивши її, щось робити вже не було можливості.

Наприкінці 50-х років загострилася політична і військова обстановка довкола країни. Державі терміново було потрібно підсилити систему безпеки новими кадрами. Готувати кваліфікованих спеціалістів з різних областей науки не було часу. Тому М.С. Хрущову запропонували скористатися вже готовими спеціалістами, попередньо провівши з ними підготовку у розвідшколах (у них готували розвідників, контррозвідників і спеціалістів з розслідування «надзвичайних ситуацій» у системі оборони). І Курочка «добровільно» (бу-

дучи комуністом, відмовитися він не мав права) перейшов на службу до органів держбезпеки (КДБ).

За два роки, з відзнакою закінчивши розвідшколу, Курочка разом з рештою випускників чекав нового призначення. Рішення керівництва виявилося несподіваним. Після вдалих випробувань ядерної зброї у 1962 році міністр оборони оголосив про чисельне скорочення армії, і Гаррі Пилиповичу трапилась нагода знову зробити вибір, але вже між військовою службою та цивільною авіацією.

У Березняківському КБ вільної вакансії не знайшлося, і Курочка змушений був продовжити непланований відпочинок у батьків, у Харкові.

І знову сімейні наради й власні роздуми, що врешті привели його до стін ХАІ. Вже там, як годиться, зустрічі з товаришами, розмова з ректором… І ось робоче місце, обране на все життя.

Працюючи в ХАІ під керівництвом професора Якова Євдокимовича Ткаченка на посаді старшого інженера кафедри гідродинаміки та лабораторії надзвукової аеродинаміки, що знаходилась при кафедрі, Гаррі Пилипович вів практичні заняття з гідравліки, теоретичної аеродинаміки та експериментальної аеродинаміки. Пізніше вів курсові з цих предметів. Читав курс динаміки польоту літаків та динаміки польоту ракет.

Ще з перших днів свого перебування на кафедрі аеродинаміки Курочка брав активну участь і був одним з семи проектантів у розробці великої Харківської аеродинамічної надзвукової труби (труба витримувала навантаження у 4,5 рази вище за швидкість звуку). Працював над модернізацією деяких її агрегатів, доопрацьовував технічну документацію обладнання. Як спеціаліст-практик очолював контроль над виконанням монтажних робіт. Брав участь у підготовці та запуску, наладці і введенні в експлуатацію цього складного комплексу. Пізніше був одним із провідних спеціалістів малої аеродина-

мічної труби. Водночас він продовжував роботу над товаро-енергетичними комплексами.

У 1968 році, у складі працівників держбезпеки, Гаррі Пилипович Курочка виконує свій військовий обов'язок на території Угорщини.

Коли в інституті відкрився новий факультет — «Ракетна і ракетнокосмічна техніка», де вивчалась космічна динаміка, космічна аеродинаміка польоту, розрахунки траєкторії польоту, зліт, маневри, посадка, а невдовзі почали вивчатися система наведення та визначення об'єкту і траєкторія польоту міжпланетних станцій — Курочка був у складі проектувальників, вів розрахунки траєкторії посадки апарата на Місяць. З величезним задоволенням навчав студентів проектувати, обраховувати параметри ракет та багато іншого.

Паралельно до цього Гаррі Пилипович читав курс лекцій з динаміки польоту і вів два курсових проекти — по аеродинаміці ракети та її льотним характеристикам.

Коли на факультеті проектування двигунів було створено кафедру космічних польотів, вивчав систему двигунів «малих тяг», які використовуються при роботі корабля у космічному просторі.

У 1992 році старший викладач, доцент Гаррі Пилипович Курочка після тридцяти років викладацької та наукової праці лише у стінах Харківського авіаційного інституту пішов на заслужений відпочинок.

Плаксієв Юрій Олексійович народився 8 листопада 1932 року, в тяжкі часи голодомору, у м. Харкові. А вже у 1936 році родина переїхала до селища Рай-Оленівка, де прожила багато років.

У 1940 році Юра пішов до Пісочинської середньої школи і встиг закінчити лише перший клас, коли почалася війна. Здавалося, все пішло шкереберть. Але з початком нового навчального року дітлахи в окупованому селі продовжили заняття. Звісно, навчалась тільки малеча, та й то лише у двох невеличких приміщеннях, що прозивалися «бузинкою» (ще до революції ці приміщення були власністю поміщика Бузинки. Під час окупації більші приміщення німці використовували під казарми та конюшні). Уроків було небагато, та й вивчали лише українську мову і закон Божий. У часи активізації бойових дій уроки зовсім припинялись.

Ще у шкільні роки Юра захоплювався малюванням, був членом редколегії шкільної газети.

Після закінчення 7-го класу юнак пішов навчатися до Харківського училища прикладних мистецтв. Але вже через півтора року училище перевели до Києва, і Юрій повернувся до рідної школи.

Отримавши атестат про середню освіту, Плаксієв вступив до Харківського інженерно-будівельного інституту на архітектурний факультет. По його закінченні працював у хар-

Ю. О. Плаксієв.
Харків. Кіноконцертний зал «Україна»

ківському інституті Промбудпроект, де розробляв проекти промислових будов та споруд, а також брав участь у конкурсних проектуваннях — і у більшості з них завойовував перші місця.

З 1963 по 1968 рік Юрій Олексійович продовжив творчу діяльність в інститутах Харківпроект та Метропроект, а також на посаді доцента Харківського художньо-промислового інституту.

З 1968 по 1970 рік Плаксієв навчався в аспірантурі при Московському архітектурному інституті. По його закінченні продовжив роботу на посаді доцента, а з 1989 і до сьогодні працює на посаді професора кафедри архітектури на архітектурному факультеті Харківського інженерно-будівельного інституту (ХІБІ).

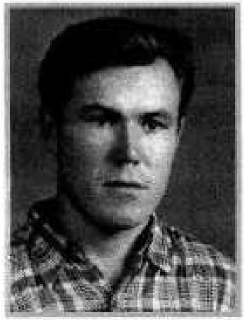
За весь час трудової діяльності Юрієм Олексійовичем розроблено багато промислових та цивільних будов, споруд

та урбаністичних комплексів у Харкові, Москві, на Кіпрі, у Бхілаї (Індія). Це, наприклад, кіноконцертний зал «Україна» у м. Харкові, станція метро «Спортивна» Харківського метрополітену, виставковий комплекс у Москві та інші.

У ході творчих пошуків Юрій Олексійович не полишав і викладацьку роботу. За 40-річну працю на архітектурному факультеті під його керівництвом було випущено понад 200 студентів-дипломників, у тому числі багато іноземних, які працюють нині у багатьох країнах світу, додаючи у свій національний орнамент частинку українського колориту.

Не забував академік і про давнє захоплення — малювання. Перебуваючи у відрядженнях чи їдучи на запрошення друзів до Франції, Італії, Лівану, Фінляндії, Чехословаччини, а пізніше й Словаччини, Плаксієв завжди пам'ятав про живопис. З-під його пензля вийшло понад тисячу картин, найкращі з них неодноразово демонструвались на місцевих, республіканських, всесоюзних та зарубіжних виставках: у Києві, Санкт-Петербурзі, Москві, Флоренції, Лімасолі (Кіпр).

Тож незважаючи на те, що Юрій Олексійович не має освіти професійного художника, його природній дар у сполученні з роками наполегливої праці підніс ім'я архітектора й художника на вищі професійні щаблі, що знайшло відображення у званнях — професор, кандидат архітектури, член-кореспондент Академії архітектури України (академік).

Вовк Юрій Дмитрович народився 1 вересня 1932 року у с. Пісочин Харківського району. Батько, Дмитро Андрійович, до війни працював агрономом у різних колгоспах Харківської та Запорізької областей. Мати, Клавдія Іванівна, по закінченні Харківського ветеринарного інституту в 1936 році змушена була їхати за чоловіком. Тож все подальше життя Юрія було міцно пов'язане з Пісочином, де мешкали дідусь з бабусею.

Дід Юрія, Іван Семенович, до війни працював касиром на місцевій меблевій фабриці, а Серафима Іванівна, його бабуся, цілими днями поралась по господарству і невпинно стежила за маленьким непосидою.

Дорога знань Юрія взяла свій початок у 1940 році і побігла, надаючи йому перші життєві уроки, лабіринтами школи. А згодом вона привела його до електрофізичного факультету при Харківському інституті механізації і електрифікації сільського господарства (ХІМЕСГ).

Російське прислів'я говорить «Дорогу осилит идущий», ось і йшов Юрій Дмитрович твердою ходою по обраній дорозі життя.

Перші три курси, незважаючи на зайнятість у комітеті ВЛКСМ (хлопець очолював спортивно-молодіжний сектор факультету), Юрій навчався на відмінно, тому і отримував підвищену стипендію. А чудово виконані курсові та диплом-

Камчатка. Полігон «Мирний». Ю.Д. Вовк (справа).

на роботи «Проектирование и расчет гидростанции на мощность 220 мгв» і «Электрофикация Близнецовской МТС на базе трансформаторной подстанции 10/0,4 кв.» стали бездоганним аргументом для отримання диплому.

Здобувши професію інженера-електрика, у 1956 році Юрій Вовк почав трудову діяльність на посаді майстра у спецуп-

равлінні (РУ № 3) при Харківському тресті «Южэлектромонтаж». Першим його значним досягненням було відрядження на підготовку до запуску найбільшого у Європі прокатного стану «ПС700» на Криворіжсталі (м. Кривий Ріг, 1957 р.) та наладку і введення в експлуатацію кисневої станції, що забезпечила киснем ливарну піч на металургійному комбінаті ім. Петровського (м. Дніпропетровськ, 1958 р.). У Харкові брав участь в установці та налагодженні силового обладнання у фізико-технічному інституті (Помірки, 1958–1959 рр.). Потім працював над зміною силового обладнання на Харківському заводі ім. Шевченка, заводі холодильного обладнання (1959–1960 рр.) та інше.

З 1958 по 1960 рік Юрій Дмитрович (без відриву від основної роботи) працював секретарем комсомольської організації Спец. РУ № 3.

У серпні 1960 року Юрій Вовк переводом поступив до ОКБ Харківського приладобудівного заводу ім. Шевченка на по-

Система «Тополь»

саду інженера-конструктора 1 класу, а пройшовши 44-річну дистанцію, завершив свій трудовий шлях на посаді заступника директора по експлуатації.

За часів роботи в ОКБ Юрій Дмитрович займався відпрацьовуванням на комплексному стенді, іспитами на суміжних підприємствах (Москви, Дніпропетровська, Омська, Оренбуржжя та інш. та полігонах (Байконур, Плесецьк тощо), а також вводами на бойове чергування на об'єктах МО СРСР міжконтинентальних ракет 8К64, … З 1968 року брав участь у створенні багатосерійних міжконтинентальних ракет 15А20, 15А30, 15А35 на всіх етапах: розробка документації, обробка апаратури на комплексних стендах; знаходився на заводі при збиранні ракет. Був задіяний у розробці системи «Тополь», корабельних обчислювальних комплексів запуску ракет з підводних човнів та інше.

Згодом брав участь у підготовці Міністерством оборони СРСР договору ОСВ2 про двостороннє скорочення озброєння (ракетних комплексів) між СРСР і США.

У 1980 році заводу було доручено розробку і виготовлення автоматизованих систем управління турбін (АСУТ) для встановлення на атомних станціях, і Юрій Дмитрович очолив підрозділ, що займався відпрацьовуванням і введенням в експлуатацію АСУТ на АЕС.

До виходу на заслужений відпочинок його підрозділом було введено в експлуатацію і створено авторський нагляд обладнання АСУТ більше ніж на 20 блоках атомних станцій Росії, України, Болгарії, Литви (Калінінська, Балаківська, Ростовська, Воронізьська, Запорізька, П.-Українська, Хмельницька, Ровенська, Козлодуй та Ігналінська) і введено комплекс Е4МАУС на Мінській ТЕЦ-5.

За розробку і введення нової техніки в оборонну промисловість СРСР у 1967 році Юрій Вовк був нагороджений медаллю «За трудовую доблесть», у 1970 році медаллю «За доб-

лестный труд. В ознаменование 100-летия со дня рождения В. И. Ленина», у 1999 році — «Захиснику Вітчизни» (як учаснику ВОВ), а у 2005 році «60 лет Победы в ВОВ 1941–1945 гг.».

Заїка Володимир Федорович народився влітку 1931 року у селищі Пісочин. До початку Великої Вітчизняної війни він встиг закінчити три класи початкової школи; та все ж після визволення Пісочина повернувся до третього класу і з новими однокласниками успішно пройшов увесь шкільний курс.

Закінчивши школу у 1951 році, Заїка разом з Олексієм Щербанем та Сергієм Обуховим безперешкодно вступив до Харківського інституту інженерів транспорту (ХІІТ). Але, слухаючи лекції по залізничній тематиці, він все частіше ловив себе на думці, що цей вибір був випадковим. Його вабили точні науки. Саме в ті роки зароджувались нові напрямки в області науки і техніки — електроніка і кібернетика — а на їх базі й автоматизовані системи управління.

Вибір майбутньої професії став більш свідомим, і на третьому курсі Заїка перейшов до Харківського політехнічного інституту (ХПІ) за спеціальністю «Автоматика, телемеханіка, обчислювальна техніка». Але тяжке матеріальне становище родини (батько загинув на війні, а хвора мати і старенька бабуся не могли фінансово підтримати юнака) змусило

продовжити навчання на вечірньому відділенні інституту. Тож у подальшому Володимиру довелося суміщати навчання з роботою у Харківському відділенні Всесоюзного інституту «Тяжпромэлектропроект», що у той час був провідним НДІ в області проектування і введення іноваційних автоматизованих систем управління промисловими процесами у ливарному виробництві (на цьому заводі в той час працювала легендарна людина — доктор технічних наук, професор, чемпіон світу з шахів Михайло Ботвіннік).

Працюючи в інституті, Володимиру Федоровичу доводилось брати участь у наладці автоматизованих систем управління (АСУ) виробничим процесом на Криворізькому металургійному комбінаті та заводах Дніпропетровська і Макіївки.

Досягши певного досвіду в проектуванні і наладці АСУ металургійного циклу, він був переведений до лабораторії інституту, де активно займався науково-прикладною тематикою.

У 50–60 роки XX ст. Радянський Союз став активно нарощувати свою оборонну міць. З цією метою утворювались нові підприємства, технічний потенціал яких був цілковито направлений на забезпечення обороноздатності держави. Враховуючи скупчення подібних підприємств у місті Харкові, саме тут було утворено Особливе конструкторське бюро (ОКБ) з розробки високоточних приборів і систем для оборонної промисловості.

Постановою бюро Харківського обласного комітету партії було узгоджено рішення про відбір висококваліфікованих працівників з профільних організацій, якими й наповнювалось це ОКБ.

Як висококваліфікованого фахівця, Заїку було переведено до ОКБ.

Ось як Володимир Федорович згадував цей період свого життя: «Это была интересная и в то же время ответственная

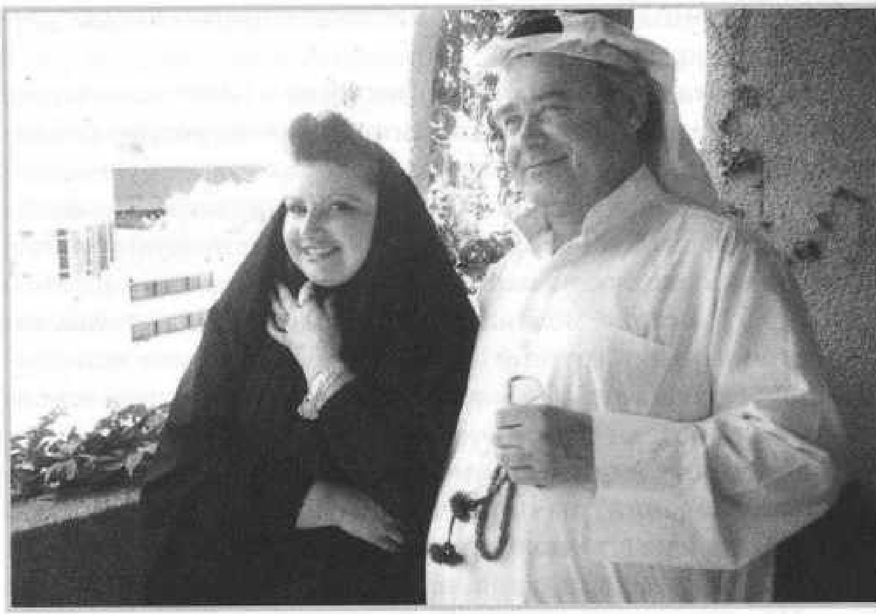
работа, связанная с разработкой и испытаниями высокоточной аппаратуры».

Але робота в ОКБ вимагала постійних і довгострокових відряджень, а надовго залишати непрацездатну родину без належного догляду у Володимира Федоровича не було можливості. Через два роки він прийняв пропозицію Головхарківбуду створити й очолити відділ управління будівельним процесом за допомогою передової техніки. Невдовзі на ДБК-1, ДБК-2, у будівельно-монтажному тресті № 86, на заводах залізобетонних конструкцій та інших об'єктах було встановлено диспетчерський провідний радіозв'язок та промислове телебачення.

Наприкінці 60-х років радянським керівництвом було поставлене завдання значно підвищити темпи будівництва, його здешевлення та покращення якості. З цим у 1968 році В. Ф. Заїку викликали з доповіддю до Москви, на технічну Раду Мінпромстрою СРСР. Щоб оцінити роботу харків'ян, з'їхались фахівці від Мінзв'язку СРСР, Міністерства приладобудування СРСР, науково-дослідних інститутів та інших профільних організацій. Оцінка була позитивною.

Згодом відбулося засідання Колегії Мінпромбуду СРСР, на якій прийняли рішення про створення при цьому міністерстві Головного обчислювального центру (ГОЦ), директором якого призначили Заїку В. Ф. Під керівництвом Володимира Федоровича було утворено 57 обчислювальних центрів по всій країні. А у Центральному апараті утворили координаційне Управління цими ОЦ, яке замкнуло ланцюг добре інформованої мережі. Керівником Управління знову призначили Заїку.

Завдяки введенню обчислювальної техніки у будівельну промисловість міністр міг безпосередньо зв'язатись з прорабом потрібного будівництва, застосувавши багатосторонню систему зв'язку. Це нововведення суттєво підвищило рівень оперативного і перспективного управління будівництвом.

м. Басра.
В. Ф. Заїка з дружиною водія.

Враховуючи значні досягнення в цій галузі, В. Ф. Заїка був обраний заступником керівника радянської делегації у постійній Комісії Ради Економічної Взаємодопомоги (РЕВ) по будівництву. Посада забов'язувала постійно бувати з доповідями на конференціях та симпозіумах, а також надавати методичну допомогу колегам дружніх країн.

Окрім вивчення досвіду закордонних спеціалістів і передачі свого, Володимир Федорович з інтересом спостерігав за значною різницею у житті цих народів. Країна, що практикувала більш відверте (вільне) життя, цілком спокійно ставилася до стриптизу, а страйки у ній відбувалися з будь-якого приводу, що у країні Рад було майже неможливим.

Передові досягнення великої держави вимагали подальшого розвитку управління народним господарством. Потрібно

було вводити прогресивні методи управління з використанням обчислювальної техніки. У той час на чолі уряду СРСР стояв прогресивно мислячий керівник — О. М. Косигін. За його наказом була утворена Академія народного господарства СРСР. О. М. Косигін став її першим слухачем.

Так почалася професійна підготовка керівного складу держави.

В Академії навчались молоді перспективні міністри та їх заступники, а пізніше — керівники інших категорій. Володимир Федорович теж навчався у цій Академії і закінчив її з відзнакою.

Отримавши відповідні знання, слухач Академії автоматично підвищувався на посаді, але горбачовська перебудова змінила ситуацію — почався розвал країни. Було ліквідовано багато міністерств та відомств, у тому числі й Мінпромбуд СРСР. Щоб не залишити без роботи висококваліфікованого фахівця, В. Ф. Заїку направили до Багдаду представником радянської будівельної організації, яка виконувала роботи по обслуговуванню нафтових та газових родовищ поблизу м. Басри, що на півдні Іраку. Але воєнні непорозуміння між Іраком та Кувейтом змусили закрити подібні місії у цих країнах, і вже за півроку всі радянські фахівці повернулись додому.

Із закінченням представницької місії закінчилась трудова діяльність Володимира Федоровича.

Свого часу держава відзначила трудову діяльність В. Ф. Заїки, нагородивши його медалями: «За трудовую доблесть», «За доблестный труд. В ознаменование 100-летия со дня рождения В. И. Ленина», Золотою медаллю ВДНГ, «За долголетний доблестный труд» («Ветеран праці»).

ПОКОЛІННЯ ВІДРОДЖЕННЯ — ПОКОЛІННЯ ПРОГРЕСУ

Не відставали у наукових та ієрархічних сходинках від попередників і наступні випускники школи:

Журавльов Володимир Никифорович народився 13 жовтня 1932 року в м. Харкові. До Пісочина родина переїхала вже після Великої Вітчизняної війни. Тоді ж, у 1946 році, Володя пішов до 4 класу місцевої середньої школи, яку зі срібною медаллю закінчив у 1952 році. Сповнений великих надій, юнак їде до Севастополя, щоб здійснити свою дитячу мрію — стати морським офіцером, але медична комісія зруйнувала всі сподівання, і він у розпачі повертається до Харкова. За порадою товариша (Гарика Курочки), що вже вчився на другому курсі, вступив до Харківського авіаційного інституту на факультет літакобудування. Відмінно закінчивши інститут, у 1958 році Журавльов виїхав за розподілом до Казахстану (м. Алма-Ата) на ремонтний завод цивільної авіації. Посада контрольного майстра льотно-випробувальної станції стала

першою у його трудовому житті, і складалась з повсякденної рутинної роботи. Пізніше, ставши старшим інженером технічного відділу, він брав участь у підготовці авіаційної техніки для Антарктичної експедиції та збиранні і льотних випробувань чехословацьких літаків виробництва «Супер-Аеро» і «Марава», виконував роботи в зоні атомного полігону Семипалатинська і космодрому Байконур.

У 1967 році, повернувшись до ХАІ, Журавльов працює у галузевій науково-дослідній лабораторії при кафедрі аерогідродинаміки старшим інженером. У цей час почалося будівництво аеродинамічного надзвукового комплексу, і Володимир Никифорович ввійшов до складу її конструкторів. Починаючи зі складання технічного завдання аеродинамічної труби, розробки креслень, визначення замовлень на виготовлення агрегатів і закінчуючи їх монтажем, налагодженням комплексу і першим його пуском у вересні 1974 року — все це відбувалося за участю Журавльова. Згодом він брав участь у створенні подібних аеродинамічних труб на комплексах Т-4, Т-6, Т-7, Т-9, Т-10. Потрібно зауважити, що надзвукова аеродинамічна труба Т6 (ХАІ) є єдиною в Україні установкою даного типу, у якій можливе проведення аеродинамічних досліджень в області великих дозвукових трансзвукових і надзвукових швидкостей (числа Маха[1] від 0,5 до 3,5).

За 35 років роботи надзвукового аеродинамічного комплексу були виконані значні фундаментальні і прикладні дослідження, результати яких використовуються у конкретних виробах ракетної і авіаційної техніки у багатьох конструкторських бюро Росії і України, таких як ОКБ ім. Мікояна, АНТК ім. Туполєва, АНТК ім. Антонова, ММЗ ім. Мясіщева, АНТК ім. Берієва, МКБ «Радуга», НПО «Точність», ОКБ ім. Яковлєва, ДКБ «Південне», ДККБ «Промінь», ХМЗ ім. Ма-

[1] Число Маха (M=V/a) це відношення швидкості руху тіла чи потоку «V» до швидкості звуку «a».

Огляд моделі літака перед іспитом у аеродинамічній трубі

лишева, ЦАДІ, МДУ, ІПТМ та інші. Також були виконані фундаментальні і прикладні науково-дослідницькі роботи за планом ВПК, МАП, Мінвузу СРСР та Міністерства освіти і науки України. Деякі розробки входять у добре відомі зразки авіаційної і ракетної техніки, такі як літаки — Міг-29, Су-27, Ту-22М, Ту-95, Бе-8, Бе-12, 3М, АН-2, АН-72, АН-74, а також ПТУР — «Корнет», «Метис», «Краснополь», «Барс» та інші.

Окрім авіаційної та ракетної тематики певна частина наукових досліджень була присвячена так званій промисловій аеродинаміці. Це дослідження аеродинамічних форм звичайного і швидкісного наземного транспорту (тепловозів, автомобілів — ЗАЗ, Камаз, Ікарус та транспорту на магнітній і повітряній підвісках), інженерних споруд та вітродвигунів з вертикальною віссю обертання.

Паралельно, на кафедрі аеродинаміки та в інституті в цілому, виконувався великий обсяг педагогічної і науково-до-

слідницької роботи. Загалом Володимир Никифорович брав участь у виконанні близько 110 наукових тем.

В учбове навантаження входили практичні заняття і проекти із дисциплін «Гідравліка і гідравлічні машини», «Аерогідродинаміка», «Аеродинаміка літальних апаратів». Окрім того, у середині 60-х років Журавльов читав курси лекцій «Механіка рідини і газу» і «Технологія літакобудування» учням авіаційного технікуму, яким опікувався інститут.

Безпосередньо наукою Володимир Никифорович почав займатися з 1967 року. Саме в цей час технічно передові країни почали розробляти літаки, на яких застосовувались енергетичні системи збільшення підʼємної сили (YS14 і АН-72). Конче необхідні були теоретичні і експериментальні дослідження ефекту Коанда[1] і розробки по його застосуванню в літакобудуванні. Ця тематика у подальшому стала основою для його кандидатської дисертації. У цій сфері ним були виконані такі теоретичні і експериментальні роботи, як: «Обтічність тіл обмеженим потоком», «Розрахунок ламінарних і турбулентних пристінних струменів, обтікаючих вздовж криволінійної поверхні», «Струменева механізація крила літального апарату», «Визначення аеродинамічних характеристик літального апарату обдувом крила газовими струменями двигунів (ТРД)», «Розрахунок пристінних і струменевих межових прошарків» та інше. Результати цих досліджень були частково використані при створенні літаків АН-72 і АН-74, а також при розробці елементів пневмогідравліки — «пневмоніки». Ці дослідження могли бути використані при конструюванні нових унікальних машин і апаратів, таких як апарати вертикального злету

[1] За своєю природою ефект Коанда відноситься до пристінних поточних течій, які утворюються внаслідок дотику вільного потоку з твердою поверхнею. Зовні все зводиться до того, що плоский потік, прилегло-направлений до вигнутої поверхні, прилипає до неї і рухається на значній відстані без відриву.

(«тарілки», екраноплани і мінівертольоти), інжекторного обладнання, шумоглушників, ракетних турбін, систем керування парашутом, вентиляторів і систем струмового охолодження, у яких використовується ефект Коанда.

Пройшовши величезний шлях вченого, Журавльов досяг звання кандидата технічних наук, старшого наукового співробітника і понад 10 років (з 1983 до 1995) очолював вже рідний йому надзвуковий комплекс. Він став автором 140 друкованих наукових праць, у тому числі й 25 авторських свідоцтв і патентів. Був учасником багатьох міжнародних, всесоюзних і республіканських науково-технічних конференцій, симпозіумів і з'їздів.

Корума Сергій Степанович народився 27 серпня 1934 року у родині держслужбовця та домогосподарки.

Шкільне життя Сергія розпочалося у страшні роки окупації 1942 року. Німецьке командування, імітуючи налагодження мирного життя для населення, дозволило відновити шкільне навчання. Тож не втрачаючи жодного року, Корума пройшов повний шкільний курс.

Закінчивши у 1952 році школу зі срібною медаллю, Сергій Степанович вступив на факультет літакобудування Харківського авіаційного інституту, який закінчив з «червоним» дипломом.

Наприкінці п'ятдесятих років блок НАТО почав підвищувати свій бойовий потенціал, застосовуючи ракети різної дальності польоту. З метою самозахисту СРСР змушений був створити протиракетний щит — систему швидкого реагування.

Ракети, що виготовляв Сергій Павлович Корольов, зовсім не підходили до бойових цілей. Тому на базі Дніпропетровського автомобільного заводу було утворено ракетобудівне підприємство разом з конструкторським бюро (КБ) під керівництвом Михайла Кузьмича Янгеля. А виходячи з того, що у Харкові було кілька радіотехнічних заводів оборонного значення, за ініціативою Янгеля розробку системи управління (СУ) ракетами передали йому.

Отже, з 1957 року вузи Харкова почали підготовку інженерів за цією спеціальністю (звісно, не треба й говорити, що все відбувалося у надвеликій таємниці, розголошення якої тягло за собою кримінальну відповідальність).

Приблизно у 1959 році методом відбору частину інженерів заводу «Комунар» і частину із заводу ім. Шевченка (всього близько 300 осіб) об'єднали, утворивши нове надсекретне КБ — «Хартрон». Процес структуризації продовжувався кілька років. Базовими інститутами, які постачали нових спеціалістів, були ХАІ, ХПІ, ХДУ та ХІРЕ.

За відбором, дипломну практику (1957 р.) Корума проходив на заводі «Комунар», де і захистив дипломний проект по системі управління ракет. Займаючись розробкою СУ ракет, Корума ввійшов до складу КБ як рядовий інженер і розробляв СУ балістичних ракет.

У 1959 році, будучи старшим інженером, Сергій Степанович перейшов на розробку СУ космічних супутників. Першими розробками СУ були супутники циклу «Космос» — Корума відповідав за систему управління супутником у космічному просторі.

З 1962 року Сергій Корума призначений на посаду начальника лабораторії, яку очолював протягом 12 років. У цей час окрім розробок СУ космічних апаратів він продовжував працювати над СУ балістичних ракет циклу «Циклон».

У 1967 році працював над розробкою СУ ракет з орбітальною головною частиною, яка, вийшовши на космічну орбіту, могла нанести удар у будь-яку означену точку земної поверхні. Пізніше працював над удосконаленням СУ носія цього циклу, коли проводиться заміна всіх робочих параметрів ракети, а боєголовки замінюються на супутник, а також над СУ виробів «Циклон» та «Енергія» («Енергія-Буран», «Енергія-Полюс», «Енергія-Спіраль») і ракети типу «Стилет». Він також вів розробку СУ ракет під індексом «СС-18», яку натовці прозвали «Сатана». Ця ракета з повним захистом від фізичного її знищення у головній частині мала 10 боєголовок.

Багато працював на полігонах Москви та Байконура.

Бував у закордонних відрядженнях, де допомагав провідним конструкторам Італії та Китаю у розробці СУ їхніх ракет.

За період своєї наукової діяльності кандидат технічних наук Сергій Степанович Корума брав участь у розробці понад 20 видів апаратів різного призначення. За неоціненний внесок у вітчизняну науку держава нагородила його орденом Леніна, Державною премією УРСР, двома медалями «За трудовую доблесть», кількома ювілейними та галузевими нагородами.

У 1994 році Сергій Степанович вийшов на заслужений відпочинок. Але неоціненні знання, якими він володіє, конче потрібні державі, і він продовжує працювати у своєму рідному КБ як головний спеціаліст, головний науковий співробітник, а згодом знову як начальник відділу. На цій посаді Сергій Степанович Корума продовжує працювати над новими системами управління сучасних космічних кораблів, ракет захисту та їх носіїв.

Борисенко Анатолій Петрович народився 13 липня 1935 року в с. Гаврилівка Дергачівського району Харківської області. За два роки по тому родина переїхала до Пісочина.

Йшов 1937 рік, над країною витало передчуття неминучого наближення війни. У зв'язку з цим для набуття теоретичних знань ведення підпільної роботи Петра Федоровича, батька Анатолія, було викликано до військкомату, а звідти направлено на короткострокові збори по ознайомленню з підпільною роботою на випадок можливої окупації Харківщини фашистськими загарбниками (лише після війни родина дізналася, що їх батько знаходився у Пісочинському партизанському загоні, який було знищено у перші дні війни, і що розстріляли його з товаришами на околиці села, на кручі, над невеличкою річкою Уди).

Коли німці вже топтали західні українські землі, мати з Анатолієм та його старшим братом виїхала до родичів у с. Олексіївка (зараз це Коломацький район), де сім'я і пережила окупацію.

Цікавий випадок, що міг коштувати йому життя, трапився там з 7-річним Анатолієм.

«Часи були тривожні. Йшов 1942 рік. Невеликий німецький загін зупинився у Олексіївці на перепочинок, потіснивши у кількох помешканнях їх господарів. А у хаті, що стояла порогом на вигін, де мешкала Толікова рідня, оселився офіцер.

Сонце спокійно піднімалося небосхилом. Доросле населення поралося по господарству, і лише малеча бавилася на вулиці, коло двору.

Сільські вулиці... Хто з вас не бачив широких сільських вулиць? По один бік простяглися подекуди зруйновані, а подекуди ще міцні плетені огорожі, які українці називають тинами, а по інший — лежать безмежні колгоспні лани. Влітку і взимку ними привільно гасає вітер, висушуючи до пороху голу землю. Ось і цього разу дорога була вкрита товстим шаром розпеченого пилу. Місцеві хлопці разом із нашим героєм бігали босоніж у цьому густому потоці, що мов річковий струмок лоскотав підошви.

Аж ось з'явилося ще кілька хлоп'ят. Підкидуючи м'яча, вони з галасом подалися на вигін. Далі бавитися в пилюці було нецікаво, і невеличка зграйка, не змовляючись, побігла слідом.

На вигоні, об'єднавшись, хлопці з захопленням почали грати у футбол. Кілька разів після невдалого пасу м'яч залітав у зарості кропиви та на сусідні городи, а цього разу закотився під офіцерський легковик, що стояв дещо осторонь.

Всі принишкли. Ніхто не наважувався підійти до машини німця, бо вже встигли пізнати сердиту вдачу її господаря. Лише найменше хлоп'я, не вагаючись, полізло під неї. Відкинувши м'яча, ледве протискуючись, втягуючи ніздрями смердючу пилюку, хлопець обхопив руками колесо. Напружився. Аж раптом з колеса почулося дивне шипіння. Вужем вислизнувши на траву, Толік сів біля машини. Ретельно огледів колесо, по черзі натиснув на кожен виступ, щоб зрозуміти, де шипіло. Кілька невдалих спроб, і об'єкт було знайдено. Забавка сподобалась хлопцеві. Але вже через деякий час він помітив, що машина стояла, перекосившись на один бік. Не довго думаючи, щоб урівноважити положення машини, він спустив решту коліс. Та, коли справу було майже зроблено, хлопець відчув міцний ляпас по голові. А ще за мить, німець підхопив

малюка, що лежав на землі, і жбурнув до огорожі. Холодний металевий лезгіт пролунав біля голови хлопця. Але пострілу не було. Виявилось, що пістолет був порожнім. Сердито белькочучи, німець рвучко подався до будинку за набоєм.

Переляканий пустун озирнувся. Хлопців ніде не було. Не чекаючи повернення німця, він вужем прослизнув у густі зарості терну, а далі байраками у сусіднє село, до тітки.

Коли за кілька днів тітка привела Толіка до матусі, німців у селі вже не було. Вони відступали на Захід».

Після визволення Слобожанщини завдяки приватним урокам, які давав дід, Анатолій пішов одразу до 2-го класу Пісочинської школи. Навчався добре. Активно займався спортом: футбол, волейбол, хокей, стендова стрільба. Громадська робота його теж не оминала. Ще у 9 класі за рекомендацією директора школи він був обраний головою учнівського комітету школи. А по її закінченні (1952 р.) був одним з претендентів на срібну медаль (того року на школу не було виділено жодної золотої медалі).

У тому ж році Борисенко вступив до Харківського політехнічного інституту на електроенергетичний факультет за спеціальністю «Автоматизація електростанцій і електричних систем», який у 1958 році закінчив із «червоним» дипломом.

Переддипломну практику Борисенко проходив у Ленінграді, в Центральній релейній службі захисту і автоматизації Лененерго. У цей період був секретарем комсомольської організації Ленінградської Високовольтної Системи (ЛВС), Дзержинського райкому комсомолу Ленінграду, їздив у складі комсомольсько-молодіжної делегації до Фінляндії. Розробляв ряд раціоналізаторських пропозицій.

По закінченні обов'язкового терміну[1] молодший спеціаліст Борисенко повернувся до рідного міста, де поступив

[1] Обов'язковий термін — по закінченні інституту потрібно було відпрацювати 3 роки за фахом, щоб підтвердити дійсність диплому.

у Харківську філію інституту автоматики (ХФІА) на посаду молодшого наукового співробітника. А вже наступного року він був переведений на посаду провідного інженера.

Минуло три роки. Фаховий рівень Анатолія Петровича зростав. Він обійняв посаду провідного інженера-конструктора, а з лютого 1967 року — начальника науково-технічного відділу. Тоді ж захистив кандидатську дисертацію.

Швидко плине час. І вже у квітні 1968 року Борисенка перевели у Всесоюзний Технологічний науково-дослідний інститут (ВТІ, м. Москва) начальником сектора. У 1972 році на конкурсній основі він був призначений завідуючим Харківською віброакустичною лабораторією (ВТІ), а три роки по тому — завідуючим Харківським відділом ВТІ.

У 1978 році Анатолій Петрович повернувся в інститут автоматики, який на той час переформувався в Науково-дослідний інститут автоматизації виробництва (НДІАВ), на посаду завідуючого сектором по координації наукових розробок автоматичних систем управління технологічними процесами (АСУ ТП).

За кілька років службові сходинки привели його на посаду завідуючого відділом АСУ ТП, а згодом і завідуючого науково-технічним відділом з координації всіх бюджетних наукових робіт НДІАВ.

У останні роки існування СРСР Борисенко був директором Асоціації «Інтеравтоматика», яка проводила роботи по розробці і впровадженню в експлуатацію АСУ.

Треба відмітити, що до складу засновників Асоціації входили наукові і проектні організації Росії, України, Литви, Білорусії, Вірменії та Угорщини. З розпадом СРСР ця Асоціація була ліквідована.

За часів нової влади Анатолій Петрович Борисенко виявився непотрібним державі як висококваліфікований фахівець, і його спіткала доля мільйонів українців.

Кушнаренко Сергій Григорович.

Майбутній академік Кушнаренко Сергій Григорович народився 17 лютого 1935 року в селищі Пісочин на Харківщині. Його босоноге дитинство промайнуло вузькими польовими стежками, що вели до тихих, порослих густим очеретом озерних плесів, де із вудкою в руці коротав він свій вільний час. Зимовою дниною невеличкі саморобні санчата несли його схилами на міцний озерний покрив, де годинами можна було спостерігати, як під льодовою товщею спокійно плаває риба.

У 6-річному віці Сергію сповна довелося пізнати всі «солодощі» окупаційного режиму. На все життя його пам'ять закарбувала випадок, коли одного зимового ранку майже півсела зібралося поблизу залізниці, сторожко спостерігаючи, як німці розбирають підірваний партизанами ешелон з борошном. На лиху годину потрапив Сергій на очі розлюченому есесівцю, а той, щоб якось зігнати злість, примусив малюка на морозі мити мотоцикла, а для більшого ефекту випустив автоматну чергу над головою переляканого хлопчини. Цей випадок навчив Сергія спритно зникати у довколишніх чагарниках, ще здаля помітивши окупантів, і це у подальшому вберегло його від подібних несподіванок.

До першого класу Сергій пішов у 1943 році. Шкільне життя повністю заполонило юне серце. Спорт і навчання на довгий час стали основою його життя. Він грав у селищній футболь-

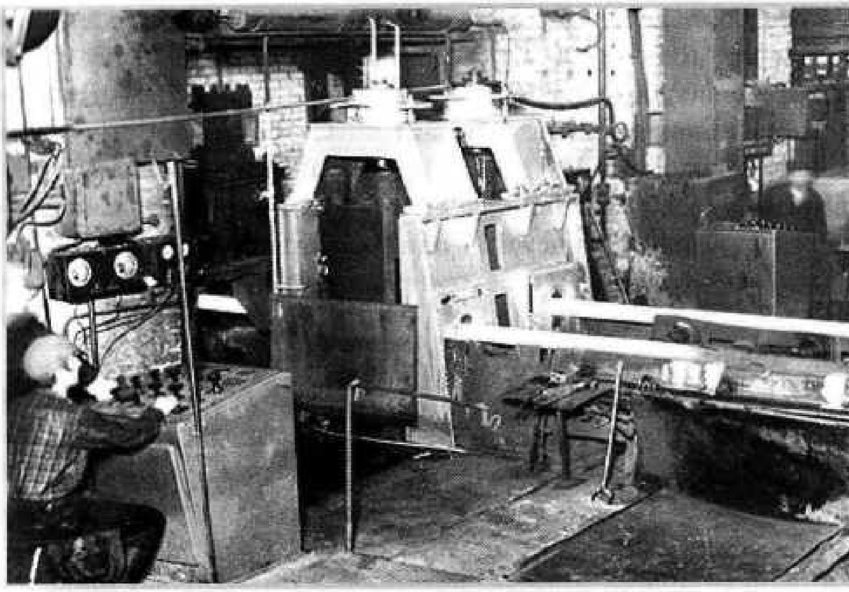
ній команді, брав участь в обласних змаганнях з легкої атлетики, де два роки поспіль займав перше місце з бігу на короткі дистанції. А по закінченні середньої школи отримав срібну медаль.

У 1953 році Кушнаренко склав вступні іспити до Харківського авіаційного інституту ім. М.Є. Жуковського на факультет цивільної авіації. Відмінне навчання та справжнє захоплення великою наукою привели його, після одержання у 1969 році диплома інженера-механіка з літакобудування, до науково-педагогічної роботи на кафедру «Технологія літакобудування» (ХАІ). Далі була аспірантура та успішний захист дисертації. Щоденна рутинна праця відтворювалась у десятках наукових винаходів. Активна наукова та міцна політична позиція допомогли молодому спеціалістові пройти шлях від посади старшого лаборанта до посади завідуючого відомої на весь Радянський Союз кафедри «Технологія літакобудування» (ХАІ), яку він очолював понад 20 років.

Сергій Григорович багато років керував Харківською науковою школою обробки металів високошвидкісним деформуванням ударом твердого тіла. Безпосередньо брав участь у розробці ефективних технологій та обладнання. Нині ці технології використовує увесь світ. Очолював секцію нових технологій обробки металів при Харківському обласному управлінні Машпрому.

Був відповідальним редактором Республіканської міжгалузевої науково-технічної збірки «Обработка металлов давлением в машиностроении», членом Наукової ради у напрямі «Получение и обработка материалов воздействием высоких давлений» ДКНТ СРСР, членом-кореспондентом Інженерної академії України за спеціальністю «Авіаційна та космічна техніка».

Як вчений Кушнаренко зробив величезний внесок у авіаційну галузь. Його дослідження з використання імпульсних

Станок імпульсної різки (ІР 802)

джерел енергії у промисловості зіграли важливу роль у розвитку сучасного літакобудування.

За багаторічну та плідну працю рішенням Державного комітету СРСР по народній освіті Кушнаренку Сергію Григоровичу у 1991 році було присвоєно звання «професор».

За своє життя Сергій Григорович підготував 13 кандидатів технічних наук, став автором понад 10 навчальних та методичних праць, підручника «Обработка металла давлением». Його наукові досягнення знайшли відображення у понад 100 публікаціях та 150 винаходах, багато з яких були втілені у життя такими велетнями світової індустрії, як німецька фірма «Демаг», корпорація «Боїнг» та інші.

За видатні досягнення Сергій Григорович був нагороджений медаллю СРСР «За доблестный труд», 2 срібними і 3 бронзовими медалями ВДНГ СРСР, знаком «Отличник машино-

строения» Мінпрому СРСР, грамотами Держосвіти СРСР та галузевих міністерств. Став лауреатом премій Мінвузу СРСР та Держосвіти СРСР. У 2003 році був нагороджений Дипломом обласного конкурсу «Вища школа Харківщини — кращі імена» (у номінації «Викладач професійно-орієнтованих дисциплін»), а у 2004 році його обрано дійсним членом (академіком) Української академії наук національного прогресу.

Вовк Володимир Дмитрович народився 28 вересня 1936 року в м. Мелітополі Запорізької області, де на той час працювали батьки. Але вже за два роки його перевезли до Пісочина, і подальше перебування проходило під пильним наглядом дідуся з бабусею і у товаристві старшого брата Юрія. До школи Володя пішов у 1945 році, а закінчивши її, за прикладом брата вступив до Харківського інституту механізації і електрифікації сільського господарства (ХІМЕСГ) на факультет електрифікації.

У 1961 році, після закінчення інституту, отримавши спеціальність інженера-електрика, вступив у науково-технічне спеціальне конструкторське бюро (СКБ) заводу «Комунар» на посаду інженера-випробувача. Об'єктом його роботи був комплексний стенд (КС) на якому він відпрацьовував апарати системи управління (СУ) ракети 8К72-3Ка, що признача-

лись для виведення на навколоземну орбіту космічних човнів типу «Восток».

Згодом відпрацьовував систему управління (СУ) нового триступеневого ракетоносія 11А57-3Ка для човнів типу «Восход».

За кілька років роботи в СКБ Володимир набув певних знань, і керівництво призначило його провідним інженером, потім начальником наукової групи, а у 1982 році — начальником наукового сектору.

У 1984 році, будучи начальником сектору, займався випробуванням і запуском нової чотириступеневої ракети 8К78, що призначалась для дослідження далекого космосу (польоту на Місяць, Венеру, Марс та виведення супутника зв'язку «Молния»).

Ще з кінця 70-х років Вовк брав участь у створенні, опрацюванні і полігонних випробуваннях СУ 8К82К, за допомогою якого запускаються всі важкі (вагою до 22 тон) супутники зв'язку: «Екран», «Квант», космічні лабораторії типу «Протон», «Прогноз», а також постійно діючі орбітальні станції типу «Салют» і «Мир».

У 1996 році, у зв'язку з оформленням наукової пенсії, Володимир Дмитрович був переведений на посаду начальника групи, а з 2000 року і до сьогодні він працює провідним інженером наукового відділу СКБ.

Сьогодні спеціальне конструкторське бюро (СКБ) займається удосконаленням апаратури СУ ракетоносія 11А511У – «Союз», котрий наряду з американським «Шаттлом» доставляє на міжнародну космічну станцію «Альфа» апаратуру та космонавтів.

За весь період роботи в СКБ Володимир Дмитрович не один десяток разів виїздив у багатомісячні відрядження на полігон «Байконур» для підготовки і запуску пілотованих космічних об'єктів.

Зважаючи на великий внесок у розвиток космічної та оборонної галузей, держава неодноразово відзначала працю Володимира Дмитровича Вовка цілим рядом пам'ятних медалей: «Ю. А. Гагарин», «С. П. Королёв», «25 лет полета первого ИСЗ», «Академик Н. А. Пилюгин», «Академик В. Н. Челомей» та іншими.

Ще з часів виходу на пенсію йому було присвоєне звання «Ветеран праці», а з вересня 2006 року — «Ветеран космонавтики России».

Соляник Володимир Петрович народився 22 квітня 1937 року. Під час війни, щоб приховати офіцерське звання чоловіка, мати виїхала з сином до с. Високопілля (Краснокутський район). А з поверненням батька у 1946 році родина знову переїхала до Пісочина. До першого класу Володя пішов одразу після переїзду, і першою його школою стала початкова, що знаходилась біля церкви, а вже потім десятирічка. Літо 1954 року для Володі Соляника у якійсь мірі стало вирішальним. По-перше, він закінчив школу, а по-друге — успішно склав іспити до Харківського політехнічного інституту. По закінченні за розподілом потрапив до Харківського інституту автоматики (філія Київського інституту автоматики). У 1965 році перейшов до Українського заочного полі-

технічного інституту (УЗПІ) на аспірантуру. Кандидатську дисертацію на тему «Автоматизація виробництва» захищав під керівництвом директора інституту в Англії (Лондонський університет, 1972). Після захисту дисертації пройшов тернистий шлях викладача: асистент, старший викладач, доцент, заступник декана, декан, перший проректор інституту 1996 р. (зараз — Українська інженерно-педагогічна академія). Останнє звання — приват-професор, кафедра «Система управління технологічними процесами і об'єктами».

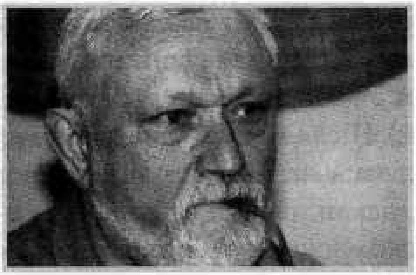
У ході викладацької діяльності неодноразово виїздив у закордонні відрядження:

– до Австралії (1987 р.) — на нараду ЮНЕСКО з питання заочної освіти (завдяки чудовому володінню англійською мовою він особисто вів переговори з боку СРСР);

– до Німеччини — на конференції у складі делегації від професійно-технічної освіти;

– до Китаю — від університету ім. В. Н. Каразіна у межах викладацького обміну дружніх держав (багаторазово).

За великий внесок у розвиток народної освіти Соляник Володимир Петрович був нагороджений: орденом «Знак Пошани» (1980 р.); медаллю «Ударник соціалістичної праці» (1977 р.); медаллю «100-річчя з дня народження В. І. Леніна»; медаллю «Ветеран праці»; медаллю «50 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні»; медаллю «Відмінник освіти України» (1998 р.).

Варибрус Євген Миколайович.

Пізньої осені 1939 року в козацькому селі Пісочин народився майбутній художник. Дитячі й шкільні його роки промайнули серед аромату польових квітів, буйноцвіту садків, шелесту лісу та чарівного переспіву різноманітних птахів. Маленький Євген частенько засиджувався на березі «церковного» ставу і, забравшись у густющу кугу, замріяно дивився повз поплавець. Та хто ж з хлопців у дитинстві не бігав на рибалку? А якщо ще живеш на вулиці з промовистою назвою «Піскарівка» (зараз — Первомайська)... Мабуть, саме у цей період юне серце сповнювалось любов'ю до прекрасного, до природи, бо по закінченні школи (1958 р.) Євген вступив до художнього училища.

Вступні іспити він здавав впевнено. Лише на профільному, коли працювали над рисунком, у сусіди по столу щось не заладилося із технікою. Євген спокійно і, як йому здавалося, непомітно для викладачів взяв його аркуш, виправив і повернув товаришу. За цією маленькою хитрістю досить уважно спостерігав голова приймальної комісії, але зробив вигляд, ніби нічого не бачив. Лише коли хлопці вже навчались на третьому курсі, одного разу він підкликав Варибруса до себе і сказав: «Євгене, я пам'ятаю вашу хитрість на вступних іспитах, і якби не добре виконана робота, невідомо, де б ви зараз навчались. А взагалі ви молодець — проявили винахідливість, допомогли товаришу».

Закінчивши відділення театрально-декораційного живопису Харківського державного художнього училища під керівництвом П. А. Шигимаги, з 1970 і до 1999 року Варибрус працював у Харківському художньому музеї, з них майже два десятиліття — художником-реставратором станкового живопису та старовинних багетів.

Працюючи реставратором, Євген не полишав свого мольберта. Інколи вдосвіта, до роботи, а здебільшого після неї, він ходив до лісу, до ставків або ж у поля, де, проникаючись чарівністю пейзажів, робив етюди. У цей період з'явилися картини «В тіні тополь», «Старі верби», «Околиця», «Дощик накрапає»...

Врешті його наполегливість не була марною, бо вже у 1985 році відбулися перші персональні виставки — у Харківському художньому музеї, виставковій залі Харківської організації Спілки художників України, а роком пізніше — у Музично-театральній бібліотеці ім. К.С. Станіславського, БК у селищі Пісочин, санаторії Рай-Оленівка. Також він став постійним учасником обласних виставок (кожна виставка експонувала близько 100 картин).

Працюючи в музеї, Євген Миколайович бував на стажуваннях у науково-реставраційних центрах Москви, Києва, Латвії. Тоді ж з'явилися картини «Церква в Абрамцево», «Рундальський палац», «Хрещатик»...

Під час відрядження по Харківщині у художника, враженого різноманіттю мотивів, епічністю та величчю краєвидів, простотою звичайних кущів, осяяних сонцем на тлі темного лісу, виникли сюжети картин «Ставок у селі Богодарові», «На сонячній галявині»...

Лагідний, емоційний, з тонким відчуттям прекрасного, вихований ніби самою природою, Євген Миколайович намагається проникнути у самісіньку її таємницю. Він ніби ловить і фіксує на своєму полотні відчуття напруги або ж ос-

танню мить, коли пожовклий лист ось-ось злетить із гілки і, кружляючи в прощальному танку, впаде на мокру землю. А іншим разом картина сповнена відчуттям суму від осіннього згасання природи. Так виникли «Барви осені», «Перед грозою», «Осінь»...

Багато робіт художник написав у Седневі, де неодноразово бував. Його картини «Седневські далі», «Річка Снов у повінь», «Вид на річку Снов» — це наслідок вражень від того простору, тієї величі розливу річки Снов, який він спостерігав.

«Майже всі роботи виконано на пленері, — говорить художник, — там і була моя майстерня».

Працездатний, корисний для суспільства вік людини має свої межі, але Євген Миколайович не здається. Окрім щосуботніх виїздів на етюди він продовжує удосконалювати свою майстерність не лише у малюванні нових та реставрації старих картин, а й у виготовленні ліпних багетів за старовинними зразками.

Ім'я Євгена Варибруса добре відоме і шановане як серед працівників музеїв, так і серед художників та колекціонерів Харківщини.

Сердюк Василь Васильович народився 1 січня 1942 року в с. Пісочин. Під час війни залишився з матір'ю в окупованім селі. І дивом уцілів, коли такі ж дітлахи як він, повзаю-

чи на заквітчаній галявині, біля старого клубу, підірвались на міні. Дещо пізніше пізнав голодний 47-й.

До школи Сердюк пішов у 1949 році. Він гарно вчився, вів активне позакласне життя; захоплювався спортом — йому чудово давалась легка атлетика, він брав участь у художній самодіяльності, був піонервожатим у молодших класах. У старших класах захоплювався радіотехнікою (майстрував з товаришами детекторні приймачі) та фотографуванням.

У 1959 році, закінчивши школу, Василь виїздить до Ленінграду і того ж року вступає до Ленінградського хіміко-технологічного інституту ім. Ленсовета (ЛТИ им. Ленсовета), на Перший факультет. Після закінчення інституту отримав диплом інженера-хіміка-технолога за спеціальністю «Рідинне ракетне паливо та вибухові речовини» і був залишений у Ленінграді. Спершу — робота на заводі, згодом аспірантура і успішний захист дисертації у 1969 році.

До 33 років Василь Васильович пройшов шлях від лаборанта до завідуючого кафедрою хімії. Він читав лекції з неорганічної та органічної хімії, гідравліки, вів заняття з екскурсу по процесах і апаратах хімічної промисловості. Паралельно натхненно займався теорією розчинів і кінетикою розчинення солей. З теорії розчинів і кінетики розчинення має 15 публікацій у вищому друкарському органі АН — «Докладах Академии наук СССР».

З 1980 року Василь Васильович очолив відділ фізико-хімічних досліджень у Всесоюзному алюмініє-магнієвому інституті, відповідав за якість алюмінію і його сировину в СРСР. Водночас він був директором Російсько-американського підприємства з патентування.

За роки фахової діяльності він був заступником голови Міжвідомчої ради по корозії, а з 1980 року — головою Науково-технічної Ради з аналітичної хімії алюмінієвої промисловості, членом Наукової Ради з аналітичної хімії Міністерства

кольорової металургії, головним метрологом з аналітики алюмінієвої промисловості, неодноразово був головою комісії з акредитації і сертифікації аналітичних центрів. У останні роки поміж іншим він займається проведенням міжнародних конференцій за тематикою: «Новые топлива с присадками» та «Регенерации масел». На цих конференціях він є головою Оргкомітету (конференції проходять у залі Російської Академії наук у С.-Петербурзі).

Зараз Василь Васильович є членом Північно-Західного відділення Наукової Ради Російської Академії наук з палива і газу, президентом Міжнародної Академії прикладних досліджень, доктором Академії прикладних досліджень.

За роки науково-педагогічної діяльності ним підготовлено кілька кандидатів і докторів технічних і хімічних наук, він є автором понад 10 навчальних і методичних робіт. Наукові досягнення знайшли відображення у понад 400 публікаціях та близько 100 винаходах. Деякі з них застосовані у хімічному складі нових палив, які широко використовуються споживачами.

Фролов Віктор Якович народився серпневої днини 1945 року в м. Харкові. А у 1947 році родина переїхала до Пісочина.

Його дитинство пройшло серед щедрих пісочинських садків, сповнених благодатними плодами яблунь та нектаром

медоносних груш. Літньої пори разом зі старшим братом він бігав до матері допомагати на фермі, а решту часу порався біля домашньої городини.

Школу Віктор закінчив у 1962 році і того ж року вступив до Одеського училища протиповітряної оборони, яке закінчив із відзнакою.

Перше призначення молодий лейтенант отримав до військової частини Першої армії протиповітряної оборони (ППО), що під Москвою. Старанний офіцер чесно ніс військову службу, і у 1972 році командування армією направило його до Военно-інженерної академії ППО у м. Калінін (Московська область). По закінченні академії (1976 р.) одержав призначення на посаду старшого інженера у війська системи попередження про ракетний напад у м. Чорнобиль.

Під час проходження служби у м. Чорнобиль брав участь у заводських випробуваннях нової системи озброєння — станції позаобрійного виявлення старту балістичних ракет. Ця система включала передаючий вузол у м. Любеч і прийомний — у м. Чорнобиль. Система використовувала ефект Кабанова[1]. Це була радіолокаційна станція з дальністю виявлення старту балістичних ракет до 10 000 кілометрів. Але траса з чорнобильського вузла проходила через полярні «шапки», розташовані симетрично північного геомагнітного полюсу, що знаходиться на півночі Гренландії. Ці «шапки» зумовлювали високий рівень хибних тривог, і чорнобильський вузол не був прийнятий на бойове чергування. Після аварії на Чорнобильській АЕС у 1986 році вузол припинив своє існування.

У 1979 році Віктор Якович вступив у ад'юнктуру Харківської вищої інженерно-радіотехнічної академії ППО (ХВІРТА). По її закінченні (1983 р.) був направлений викладачем в Одесь-

[1] Ефект Кабанова — відбиття посланої хвилі високої частоти (короткий діапазон хвиль) від іоносфери до Землі; зворотна хвиля, відбита від Землі, через іоносферу поступає у точку випромінювання.

ке вище загальнокомандне училище протиповітряної оборони (ОВЗОКІУ), де навчались представники дружніх держав: Сірії, Іраку, Лівії, Лаосу, В'єтнаму, Монголії, Кампучії, Анголи, Мозамбіку та Куби.

Працюючи в ОВЗОКІУ, Віктор Якович Фролов захистив дисертацію кандидата технічних наук, а у 1986 році йому було присвоєно вчене звання «доцент».

Після проголошення незалежності України у 1991 році Фролов повернувся до ХВІРТА на посаду доцента кафедри метрології і вимірювальної техніки. Того ж року був звільнений в запас у званні полковника.

За час викладацької роботи читав лекції з предметів: «Антени та розповсюдження радіохвиль», «Метрологія», «Кваліметрія та управління якістю», «Космічна розвідка», «Системи передачі та прийому розвідувальної інформації», «Теорія надійності та ефективності», «Автомобільна електроніка».

Має понад 60 наукових праць і навчальних посібників.

Розуменко Віктор Тимофійович народився 6 травня 1945 року.

Спершу Вітька навчався у Пісочинській семирічці, що біля церкви, а вже потім перейшов у десятирічку. Шкільне життя, повністю присвячене навчанню, промайнуло непомітно.

Оскільки навчався він відмінно з усіх предметів, але не мав чіткої визначеності у виборі професії, отримавши у 1962 році атестат, Віктор вступив до Харківського політехнічного інституту. Закінчивши перший курс, зрозумів, що це не та професія, якій він мав би присвятити своє подальше життя. Дитяча зачарованість нічним зоряним небом не давала спокою. Давня мрія мала перетворитись у дійсність. Залишивши політехнічний, Розуменко став студентом Харківського державного університету ім. О.М. Горького. Закінчивши університет, з 1968 по 1971 рік працював інженером та старшим інженером у військовій радіотехнічній академії ППО ім. Маршала Радянського Союзу Л.А. Говорова.

Ще у студентські роки (з 1967 по 1975 р.) Розуменко брав участь у перших в СРСР дослідженнях методом некогерентного розсіювання радіохвиль навколоземного космічного простору за спокійних та збурених умов та у роботах по впровадженню методу некогерентного розсіювання радіохвиль на різних діапазонах метрового та дециметрового діапазонів. Тож з 1971 року продовжив навчання в аспірантурі Харківського університету, де захистив кандидатську дисертацію з цієї тематики. Паралельно з 1977 року брав участь у дослідженнях методом некогерентного розсіювання та часткових відбитків глобальних збурень в плазмі навколоземного простору від антропогенних збурень (здебільшого від старту ракет), а також в області D іоносфери та її взаємодії з магнітосферою Землі.

Працюючи доцентом кафедри космічної радіофізики, брав участь у дослідженні атмосфери з допомогою радіолокаторів міліметрового діапазону. А будучи науковим керівником науково-дослідних робіт, був задіяний у наукових дослідженнях, що виконувались у рамках діяльності Українського науково-технологічного центру з фінансуванням із США (проектні угоди №№ 471, 1772 та 1773).

У часи одностороннього ядерного роззброєння України став співавтором наукового звіту на симпозіумі НАТО, який присвячувався дослідженню однієї з похибок навігаційної системи для підводних човнів «Омега» в діапазоні низьких частот (звіт написано за результатами, отриманими кафедрою космічної радіофізики Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна сумісно з Канадським інститутом космічних та атмосферних досліджень).

Свої дослідження за весь творчий період Віктор Тимофійович виклав у понад 160 наукових публікаціях, що були надруковані у вітчизняних та закордонних виданнях. А за часів викладацької діяльності він провів близько десяти спеціальних курсів у двох наукових напрямках:

— поширення радіохвиль різних діапазонів у атмосфері, іоносфері і магнітосфері Землі;

— фізика процесів у космічному просторі від сонця до планет сонячної системи (здебільшого до поверхні Землі).

За вагомий внесок у розвиток космічної науки він був нагороджений: премією Державного комітету з вищої освіти СРСР «За кращу наукову роботу, яка виконана у вищих навчальних закладах країни»; Державною премією УРСР в галузі науки і техніки; Почесним званням «Заслужений викладач Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна».

Гук Іван Семенович народився 21 вересня 1946 р. в с. Протопопівка Дергачівського району на Харківщині. Виходець з давнього козацького роду, який з'явився на Слобожанщині за часів заселення цього краю українськими козаками.

У 1955 році разом з батьками переїхав до с. Пісочин, де продовжив навчання в місцевій середній школі. Високий, стрункий, спокійної вдачі юнак захоплювався вивченням точних наук, авіаційним та ракетним моделюванням. У старших класах, проходячи виробничу практику, здобув кваліфікацію столяра-меблевика. А у 1964 році, закінчивши школу з золотою медаллю, Гук вступив на перший курс вечірнього відділення фізичного факультету Харківського державного університету, водночас працював слюсарем, бухгалтером-діловодом. Після успішного закінчення першого семестру (все на відмінно) був переведений на денне відділення того ж факультету, де основною спеціалізацією згодом була вибрана експериментальна ядерна фізика.

Ще на четвертому курсі університету, у 1968 році, Іван Гук був запрошений на роботу до Українського фізико-технічного інституту (УФТІ), в якому працює близько сорока років. За цей період він пройшов всі щаблі наукової кар'єри — від лаборанта фізичної установки до старшого наукового співробітника.

У 1982 році Іван Семенович захистив кандидатську дисертацію, у якій були представлені результати експерименталь-

них досліджень синхротронного випромінення релятивістських електронів, якими займався майже п'ятнадцять років. Значну частину досліджень присвячено також застосуванню цього випромінення в різних областях науки. Брав участь у створенні проектів великих електрофізичних установок, розробці апаратури для вивчення роботи серця людини. Неодноразово виїздив на закордонні конференції, симпозіуми, до Шотландії (Единбург). В останні роки основні зусилля Івана Семеновича направлені на створення в Україні прискорювачів електронів нового покоління та джерел нейтронів, які дозволять проводити унікальні дослідження разом з вченими багатьох країн світу та готувати нове покоління українських вчених.

Гук є автором двох монографій, близько ста наукових робіт та винаходів. Наукові досягнення постійно доповідаються на міжнародних конференціях і друкуються в тематичних збірниках. Його дослідження проводяться в співпраці із зарубіжними вченими.

Цапко Юрій Леонідович, вчений-аграрій в області ґрунтознавства і агроекології, народився 8 червня 1948 року в місті Свердловську, де проходив службу його батько. Відслуживши призначений термін, кадровий офіцер Леонід Іванович Цапко у 1956 році повертається з родиною до рідного Пісочина.

Закінчивши середню школу, у 1966 році Юрій пішов служити до лав Радянської армії, а по закінченні терміну служби спочатку працював слюсарем на Харківському електромеханічному заводі, а потім на Пісочинській меблевій фабриці, де пройшов шлях від столяра до головного механіка. Весь цей період життя Юрій постійно підвищував свою кваліфікацію, навчаючись без відриву від виробництва: спершу у Харківському електромеханічному технікумі, де отримав спеціальність техніка-електрика, а потім у Харківському університеті, який закінчив у 1980 році за фахом «Хімік».

Ще у квітні 1977 року Цапко Ю. Л. перейшов на роботу до Національного наукового центру «Інститут ґрунтознавства і агрохімії ім. О. Н. Соколовського», де і працює дотепер. Працюючи у науковому центрі, він пройшов шлях від старшого інженера до завідуючого лабораторією, і за три роки з успіхом захистив кандидатську дисертацію за темою «Изменение физико-химических показателей черноземов оподзоленных Лесостепей УССР и их гумусовых кислот под влиянием сельскохозяйственного использования».

Коло наукових інтересів Юрія Леонідовича становлять: моніторинг, фізикохімія, окультурення і управління родючих ґрунтів меліоративних фондів гумідних регіонів України, гармонізація їх продуктивних і екологічних функцій, діагностика, прогнозування і оптимізація гідроморфних (заволожених) і кислих ґрунтів на основі їх буферних здатностей, ресурсозбереження і екологічна безпека агротехнологій. Він є одним із провідних спеціалістів з питань хімічної меліорації кислих ґрунтів в Україні.

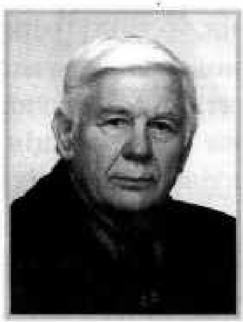
Установлені ним закономірності розвитку сучасних процесів ґрунтоутворення на осушених землях і кислих ґрунтах та функціонування ґрунтових буферних механізмів стали теоретичною основою для розробки цілої серії рекомендаційних та державних програм з проблем їх родючості, охоро-

ни і раціонального використання. З цієї тематики ним було надруковано 83 наукові праці, він має 7 авторських свідоцтв на винаходи та серію рекомендацій.

Трагедія Чорнобильської атомної станції не пройшла повз увагу Ю. Л. Цапко. Він як фахівець ґрунтознавець-хімік добровільно відбув на ліквідацію її наслідків, де активно працював над розробкою заходів, направлених на мінімізацію вертикальної та горизонтальної міграції радіонуклідів на зараженій землі.

За роботу в 30-кілометровій зоні він був нагороджений спеціальним знаком «За активное участие в ликвидации аварии на ЧАЭС» і має статус учасника ліквідації аварії на ЧАЕС.

Зараз Юрій Леонідович продовжує активну науково-дослідницьку, педагогічну (підготовка студентів-дипломників Харківського національного університету) та експертну діяльність. Ним захищена докторська дисертація на тему: «Ресурсосберегающее окультуривание кислых почв в контексте их стабильного агроэкологического функционирования».

Савлюк Іван Степанович народився 11 грудня 1934 року в селі Песець, Хмельницької області. Після закінчення семирічки вступив до Косівського училища прикладного мистецтва, що на Івано-Франківщині.

По закінченні училища як майстер декоративної обробки деревини був направлений до Харківської області, де працював різьбярем на меблевій фабриці № 4. Згодом був переведений до підшефної школи майстром виробничого навчання і викладачем технічного креслення у 8–10 класах.

У 1969 році Іван Степанович закінчив Харківський художньо-промисловий інститут (вечірнє відділення) і отримав диплом художника-конструктора.

Потреба школи у викладачах естетичного циклу змусила його залишитись при школі. Чотири десятиліття Іван Степанович працював у Пісочинській загальноосвітній школі викладачем креслення і образотворчого мистецтва. Навчав дітей технічної грамоти і мистецької мудрості. За багатолітню сумлінну працю, високий рівень професійної майстерності, творчий підхід до реалізації завдань державної політики в галузі освіти, за активну участь у роботі методичного об'єднання, головою якого він був, атестаційна комісія Харківського районного відділу народної освіти визнала Савлюка як «Спеціаліста вищої категорії» і присвоїла звання «Старший викладач».

Окрім педагогічної діяльності у Савлюка є схильність до мальованого гумору.

«Скільки себе пам'ятаю, — згадує він, — завжди малював карикатури. Спочатку на обкладинках учнівських зошитів і підручників, а згодом ця пристрасть до карикатури реалізовувалася через стінгазети, «вікна сатири», дружні шаржі... Але карикатуристом я став не зразу. Справа в тому, що малювати смішні карикатури зовсім не просто: спочатку треба придумати тему, осмислити її, а вже потім утілити свій смішний гротеск графічним засобом. З кожним карикатурним малюнком я відчував себе безстрашною людиною — завжди кого-небудь критикував. Спочатку долю — адже я народився в історично-складних умовах, де тимчасові труднощі вважа-

лись нормою життя. Потім недбайливих солдат під час служби в лавах Радянської армії, бракоробів і п'яничок на меблевій фабриці. Згодом — учнів школи, що легковажно ставились до навчального процесу».

Багаторічний життєвий шлях і метушливе шкільне життя осідало на аркушах паперу у вигляді гумористичних композицій, з яких Іван Савлюк влаштовував персональні виставки для учнів і вчителів школи. Спостерігаючи, як юні глядачі і колеги смакують його дотепний гумор, як щира усмішка підіймає їм настрій, вирішив: будь-що вийти з карикатурами за межі школи. Перший нерішучий крок було зроблено до газети «Веселі вісті». Це надихнуло на подальшу працю, і зараз він живе з Карикатурою в любові й злагоді, більш того, він уже пішов із нею в люди, у великий і жорстокий світ. Тепер його карикатури друкують періодичні видання країни. Іван Степанович бере участь у конкурсах і гуморинах, а український гумористичний журнал «Перець», відмічаючи свій вісімдесятирічний ювілей, опублікував галерею портретів активних авторів журналу, до гурту яких увійшов і наш Пісочинський карикатурист Іван Савлюк.

«Сьогодні все це мене не тільки радує і надихає, — каже художник, — а настирливо штовхає на пошук нових тем. Вже створено тисячі веселих сатиричних малюнків. Частина з них вже побачила світ на сторінках журналів і газет. І невеличкий альманах надрукувало видавництво «Оріяни». Але про підсумки говорити ще зарано, бо довколишнє життя таке багате цікавим і смішним, що інколи викликає відчуття протесту, здивування. Я сповнений ідеями нових творчих задумів, якими ще тривалий час радуватиму шанувальників веселого малюнка».

Карикатурам Івана Савлюка властива класична ясність і лаконізм зображувальних засобів. Творчість художника-карикатуриста є значним внеском у розвиток української газетно-журнальної карикатури. Він знаний в Україні.

Яременко Олег Леонідович народився 1953 року у м. Тульчин, Вінницької області. Дитячі і шкільні роки пройшли у різних містах та військових містечках Радянського Союзу, де батькові, військовому офіцеру, доводилося служити. Лише один рік, ще у початкових класах, Олег навчався у Пісочинській десятирічці. Та не це споріднювало його з селищем. Річ у тім, що здавна уся його рідня, а влітку частенько і він сам, мешкали у будинку, де ще у 1868 році знаходився перший шкільний клас.

Після закінчення служби батько з дружиною та молодшим сином повернувся до Пісочина, а Олег на той час вже закінчив школу і навчався у Харківському державному університеті, який закінчив у 1979 році за спеціальністю «Політична економіка». Кандидатську дисертацію Олег Леонідович захистив (1985 р.) за темою «Взаємозв'язок суспільнонеобхідних витрат праці та економічних інтересів», а вже у 1998 році він захистив докторську дисертацію «Інституційні підвалини перехідних процесів в економіці».

З 1979 по 2004 рік він викладач, старший викладач, доцент, професор Харківського державного (національного) університету. Паралельно у 1998 році працював директором Департаменту корпоративного управління Фонду державного майна України. З 1999 по 2003 — завідувач кафедри у Харківському гуманітарному університеті «Народна українська

академія». А з 2003 року — заступник керівника Експортно-аналітичного центру з питань грошово-кредитної політики Ради Національного банку України.

Окрім всього О. Л. Яременко є членом спеціалізованої ради ХНУ ім. В. Н. Каразіна та членом спеціалізованої ради у НТУ «ХПІ», заступником головного редактора журналу «Економічна теорія» (м. Київ), членом редакційної колегії журналу «Право та безпека» (м. Харків). При цьому він має 75 наукових публікацій, у тому числі 2 монографії, два підручники (у співавторстві). Підготував 5 кандидатів наук.

За великий творчій внесок у розвиток системи освіти його було нагороджено знаком «Відмінник освіти України», кількома преміями та відзнаками.

ДОДАТОК

Список учнів 4-х класів Пісочинської середньої школи на 1945 рік[1]

4-«а» клас

1. Олександрова Раїса Михайлівна — 1932 року народження.
2. Борисова Євгенія Володимирівна — 1931 р. н.
3. Вовк Юрій Дмитрович — 1932 р. н.
4. Водяницький Анатолій Орестович — 1932 р. н.
5. Дяченко Михайло Олександрович — 1932 р. н.
6. Жеретьїв Володимир Іванович — 1931 р. н.
7. Жиленко Тамара Миколаївна — 1932 р. н.
8. Заїка Ніна Іванівна — 1932 р. н. (Поліщук Н.І.)
9. Кисла Галина Михайлівна — 1932 р. н.
10. Косий Анатолій Дмитрович — 1932 р. н.
11. Курочка Гаррі Пилипович — 1932 р. н.
12. Ломакін Віктор Михайлович — 1929 р. н.[2]
13. Надточій Віктор Сергійович — 1932 р. н.
14. Надточій Володимир Іванович — 1932 р. н.
15. Партала Лідія Федорівна — 1931 р. н.[2]
16. Пиріг Борис Іванович — 1933 р. н.
17. Пиріг Варвара Василівна — 1931 р. н.
18. Петренко Раїса Михайлівна — 1932 р. н.
19. Пугачова Надія Степанівна — 1932 р. н.
20. Робота Валентина — 1932 р. н.

---

[1] Прізвища учнів друкуються згідно з оригіналом списку.

[2] Учень вибув зі школи або залишився на другий рік після 4-го класу.

21. Сергієчко Володимир Васильович — 1930 р. н.
22. Слюсар Євген Васильович — 1932 р. н.
23. Степаненко Віктор Андрійович — 1931 р. н.[1]
24. Твеленьова Лідія Миколаївна — 1931 р. н.
25. Тимченко Валентина Василівна — 1932 р. н.
26. Фесенко Катерина Петрівна — 1931 р. н.
27. Форменко Надія Олексіївна — 1932 р. н.
28. Форменко Раїса Іванівна — 1932 р. н.[1]
29. Чалий Володимир Васильович — 1932 р. н.
30. Череватенко Ніна Дмитрівна — 1932 р. н.
31. Чередниченко Анатолій Михайлович — 1932 р. н.
32. Шевченко Надія Іванівна — 1932 р. н.
33. Яременко Лариса Павлівна — 1932 р. н.
34. Яременко Федір Аврамович — 1931 р. н.
35. Юнакова Раїса Дмитрівна — 1929 р. н.

4-«б» клас

1. Бігун Анатолій Федорович — 1932 р. н.[1]
2. Бондаренко Віра Яківна — 1930 р. н.[1]
3. Єфімов Віктор Васильович — 1931 р. н.
4. Дігтярев Володимир Якович — 1932 р. н.
5. Кушнаренко Віктор Дмитрович — 1931 р. н.
6. Коляда Лідія Олексіївна — 1931 р. н
7. Литвін Лідія — 1930 р. н.[1]
8. Надточій Ніна Степанівна — 1931 р. н.
9. Пиріг Галина Андріївна — 1931 р. н.
10. Пупова Ніна Іванівна — 1931 р. н.
11. Павленко Євген Іванович — 1930 р. н.
12. Пуре Рита Антонівна — 1931 р. н.
13. Плахтій Василь Петрович — 1931 р. н.
14. Рибальченко Галина Іванівна 1931 р. н.

[1] Учень вибув зі школи або залишився на другий рік після 4-го класу.

15. Заїка Володимир Федорович — 1931 р. н.
16. Заїка Микола Гаврилович — 1932 р. н.
17. Заярний Сергій Якович — 1930 р. н.
18. Тихоненко Микола Михайлович — 1931 р. н.
19. Тимченко Галина Миколаївна — 1931 р. н
20. Чалий Анатолій Григорович — 1930 р. н.[1]
21. Череватенко Микола Іванович 1930 р. н.[1]
22. Череватенко Любов Григорівна 1931 р. н.
23. Шпік Марія Панасівна — 1932 р. н.
24. Юсько Володимир Григорович — 1931 р. н.
25. Яременко Юрій Митрофанович — 1931 р. н.
26. Заїка Микола [1]

4-«в» клас

1. Баранець Борис Іванович — 1931 р. н.
2. Бірюков Тимофій Іванович — 1930 р. н.[1]
1. Беспалова Любов Олексіївна — 1931 р. н.[1]
2. Бондаренко Семен Якович — 1930 р. н.[1]
3. Воргуль Іван Федорович — 1931 р. н.[1]
4. Ващенко Валентина Миколаївна — 1931 р. н.[1]
5. Кравченко Віра Олексіївна — 1931 р. н.
6. Коляда Володимир Григорович — 1932 р. н.
7. Кононенко Галина Іванівна — 1931 р. н.
8. Осика Павло Григорович — 1931 р. н.
9. Ольховікова Людмила Григорівна (1) — 1931 р. н.[2]
10. Ольховікова Людмила Вікторівна (2) — 1931 р. н.
11. Плаксійок Юрій Олексійович — 1932 р. н.
12. Сліпухіна Надія Миколаївна — 1931 р. н.
13. Сукачова Зінаїда Іванівна — 1932 р. н.
14. Столяренко Віктор Васильович — 1930 р. н.

---

[1] Учень вибув зі школи або залишився на другий рік після 4-го класу.

[2] При оголошенні цих прізвищ замість по-батькові вживалась нумерація.

15. Сосновська Ніна Павлівна — 1929 р. н.[1]
16. Тимченко Юрій Павлович — 1932 р. н.
17. Череватенко Клавдія Павлівна — 1931 р. н.
18. Шаврій Юрій Іванович — 1932 р. н.
19. Шпільман Віктор Абрамович — 1932 р. н.
20. Щербань Сергій Григорович — 1929 р. н.[1]
21. Шеметова Ірина Іванівна — 1931 р. н.
22. Тимченко Віктор Якович — 1931 р. н.[1]

Директор школи — Червонецький.

[1] Учень вибув зі школи або залишився на другий рік після 4-го класу.

БІОГРАФІЧНИЙ ДОВІДНИК

вчителів, до фотокартки 5-го випуску Пісочинської середньої школи:

1. БАКІН ВАСИЛЬ АНДРІЙОВИЧ

Народився в с. Оболонь Полтавської губернії у 1906 році, де і провів дитинство та юність. Ще до війни закінчив Ленінградський педагогічний, а згодом й Харківський сільськогосподарський інститут. З початком німецької окупації був направлений у Подільське підпілля. Після поранення був направлений до Саратовського шпиталю, де згодом зайняв посаду політрука. Повернувшись у 1943 р. на Харківщину, оселився у м. Валки, де працював завідувачем відділу народної освіти. З 1945 р. очолював Зміївський райком партії. А вже у 1951 р. за станом здоров'я, перевівся до Пісочинської школи, де займав посади вчителя історії, заступника з навчальної частини, директора школи й водночас вчителя хімії.

2. БОНДАРЕНКО ЄВДОКІЯ ІВАНІВНА

Приблизно 1910 р. н., Краснокутщина. З 1951 року — вчитель Пісочинської школи.

3. КВАША ФЕОФІЛА ПАВЛІВНА

1902 р. н. (місце народження не встановлене). Відомо лише, що вже у Пісочині у 1937 р. заарештували її чоловіка. З того часу й до останніх днів життя молода красива жіночка жила наодинці зі своїм горем.

Під час німецької окупації нікуди не виїздила, а щоб не співробітничати з фашистами, ретельно приховувала знання німецької мови. Разом з односельцями за наказом гітлерівців працювала в городницькій бригаді та розчищала Полтавський шлях від снігових заносів.

Вже у повоєнні роки вона зарекомендувала себе як чудовий вчитель іноземної мови.

4. МОСКАЛЕНКО ГАЛИНА СЕМЕНІВНА

Рік народження 1924, село Сухіни Богодухівського району. До війни навчалась у Харківському медичному інституті. У 1941 році вона разом з батьками переїхала до Пісочина.

Під час окупації у неї стався інцидент з місцевим поліцаєм, не досягши своєї мети, той відібрав у неї студентський квиток.

Через знищення інститутського архіву відновити навчання не вдалося, а з початком роботи Харківського університету вона навчалась на кафедрі біології. По закінченні (1947 р.) була направлена до Пісочинської школи.

5. ДЯЧКОВ МИХАЙЛО ФЕДОРОВИЧ

Рік народження 1914, м. Самара.

Війна ще вирувала на теренах країни, але вже настав той переломний момент — славетна битва під Сталінградом (Волгоградом), де була зламана переможна хода окупантів. Готувався «Курський котел». Для підсилення передових частин з Далекого Сходу було передислоковано кілька підрозділів моряків-тихоокеанців. Серед них був 28-річний офіцер Михайло Дячков. Командир невеликого сторожового човна оперативно був перекваліфікований на командира танка і направлений у район Прохорівки. З великими втратами була отримана перемога на Курській дузі. Дещо менші втрати мали радянські війська в боях за Харків. Саме під Харковом, поблизу с. Коротич, відбувся невеликий, але досить запеклий танковий бій, під час якого Михайло Федорович отримав поранення. Пізніше, під Будапештом, його було контужено і він назавжди вибув з лав армії. Повернувшись до Коротича, де після першого поранення зустрів своє кохання, продовжив лікування.

Подальша доля привела його з дружиною до Пісочина, де він працював учителем військової підготовки.

6. ПРИЛУЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

Прилуцький Олександр Іванович народився 2 жовтня 1909 року в слоб. Балаклія у родині сільського вчителя. З 1924 до 1928 року — студент Ізюмського педагогічного технікуму (свідоцтво про закінчення повного технічного курсу № 24), по закінченні якого працював у школах Балакліївщини. З 1932 по 1937 рік — студент Харківського державного університету ім. О. М. Горького (Атестат на звання вчителя середньої школи № 31289).

По закінченні працював вчителем математики старших класів у Безлюдівській середній школі № 1. У січні 1940 року був призваний на дійсну військову службу. Війну закінчив у званні капітана. Має нагороди: орден «Червона Зірка», медаль «За Победу над Германией», «XX лет Победы», «XXX лет Победы».

По звільненні з лав армії з травня 1946 р. працював вчителем математики у Циркунівській школі, а з липня 1946 року — вчителем, а згодом й завучем у Пісочинській середній школі.

За сорокалітню педагогічну працю у червні 1980 року був нагороджений медаллю «Ветеран праці».

7. ПРИЛУЦЬКА МАРІЯ ГРИГОРІВНА

Народилася 27 листопада 1921 р. у с. Безлюдівка Харківського району в селянській родині. У 1937 році вступила в ряди ВЛКСМ. Була секретарем комсомольської організації класу, водночас піонервожатою. У 1939 р. закінчила десятирічку з атестатом «відмінно». Того ж року вступила до Харківського державного університету на фізико-математичний факультет, фізичний відділ. Процес навчання було перервано війною у 1941 році.

Під час окупації разом з батьками знаходилась у с. Безлюдівка.

Лише з 1945 року вона змогла продовжити навчання. Закінчила університет за фахом астронома. Окрім російської та української знала французьку та німецьку мови.

За наказом Міністерства освіти у 1948 році була направлена до Пісочинської школи, де працювала все своє життя.

8. РУДИНСЬКА ОЛЬГА ТИМОФІЇВНА

Народилась у 1913 році (місце народження невідоме). Працювала вчителем креслення, згодом математики.

9. МАТВІЄНКО ІРИНА ІВАНІВНА

Під час війни і по її закінченні працювала у Пісочинській школі викладачем хімії. Довгий час була керівником партійної організації школи. До Харкова приїхала з м. Ромодан.

10. ЛЕБЕДИНСЬКА ГАННА ГРИГОРІВНА

Народилася 20 жовтня 1918 році у селі Токарівка Дворічанського району Харківської області.

Після закінчення семирічки навчалась у Куп'янську на 3-річних педкурсах. По їх закінченні навчалась на короткотермінових курсах по підготовці вчителів російської та української мови і літератури.

Ще до війни працювала вчителем 7 класів у селах Гусинівка, Токарівка та Терни Куп'янського р-ну. З середини 1942 р. працювала на різних сільгоспроботах і частково в школі. З 1943 р. працювала вихователем у дитячому садку. У 1944 р. виїхала до Харкова, щоб продовжити навчання у педагогічному інституті, до якого вступила на заочне відділення ще у 1939 році. По закінченні стаціонарного відділення інституту у 1947 році була призначена вчителем російської мови та літератури у Пісочинську школу.

11. ЧЕРВОНЕЦЬКИЙ ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

До війни жив у Люботині і разом з дружиною викладав у залізничному училищі. У період війни та деякий час по її закінченні був директором Пісочинської школи і викладав географію.

СКОРОЧЕННЯ

ВТІ — Всесоюзний технологічний інститут.
ХФТІ — Харківська філія інституту автоматики.
НДІАВ — Науково-дослідний інститут автоматизації виробництва.
ХІМЕСГ — Харківський інститут механізації сільського господарства.
ХІІТ — Харківський інститут інженерів транспорту.
ХАІ — Харківський авіаційний інститут.
ХІБІ — Харківський інженерно-будівельний інститут.
ХПІ — Харківський політехнічний інститут.
ХДУ — Харківський державний університет.
ХІРЕ — Харківський інститут радіоелектроніки.
УЗПІ — Український заочний політехнічний інститут.
ЛТІ — Ленінградський технічний інститут.
УФТІ — Український фізико-технічний інститут.
ХВІРТА — Харківська вища інженерна радіотехнічна академія.
ОВЗОКІУ — Одеське вище загальнокомандне училище.
ЮНЕСКО — (англ. United National Educational, Scientific and Cultural Organization) Спеціалізований заклад ООН з питань освіти, науки і культури.
ООН — Організація Об'єднаних Націй.
НАТО — (англ. North Atlantic Treaty Organization) Організація Північно-Атлантичного договору.
МО СРСР — міністерство оборони Союзу Радянських Соціалістичних Республік.
КДБ — Комітет державної безпеки.
ДКНТ — Державний комітет народної творчості.
ППО — протиповітряна оборона.
ВЛКСМ — Всесоюзна Ленінська комуністична спілка молоді.
РЕВ — Рада Економічної Взаємодопомоги.

ВДНГ — Виставка досягнень народного господарства.
НТУ — Національне технічне управління.
СУ — система управління.
АСУ — автоматична СУ.
АСУ ТП — автоматична система управління технологічним процесом.
АСУТ — автоматична система управління турбінами.
МТС — машинно-тракторний стан.
КБ — конструкторське бюро.
ОКБ — окреме КБ.
АЕС — атомна електростанція.
ТЕЦ — теплова електроцентраль.
ЧАЕС — Чорнобильська атомна електростанція.
ДБК — дорожньо-будівельний комбінат.
ОЦ — обчислювальний центр.
ГОЦ — головний ОЦ.
РУ — ремонтне управління.
ТРД — твердопаливний ракетний двигун.

ПОКАЖЧИК ІМЕН

Запуск космічного апарата (фото зі стенду Байконуру)

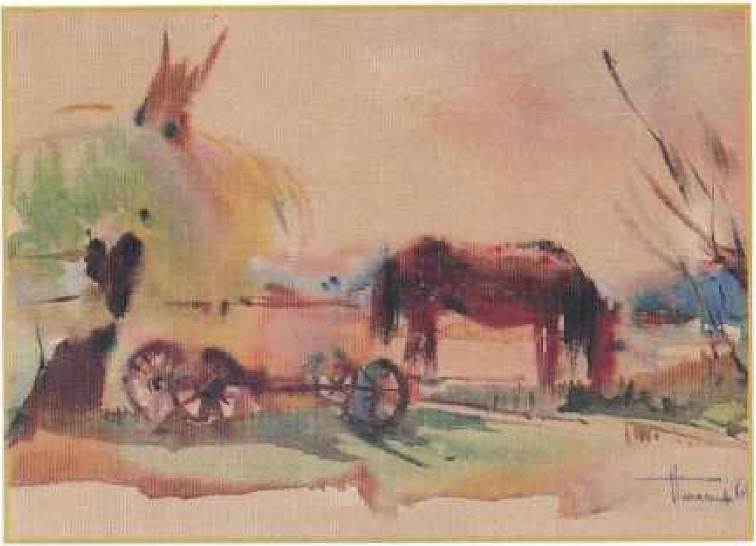
Старт комплексу «Енергія-Буран» 15 жовтня 1988 року з космодрому Байконур

Літак «Мрія»

Літак Ан-74

Ю.О. Плаксієв. Рай-Оленівка.
Акварель

Ю.О. Плаксієв. Кижі. Баня.
Акварель

Ю.О. Плаксієв. Підмосков'я. «Бухта Радости».
Акварель

Ю.О. Плаксієв. Ворони.
Акварель

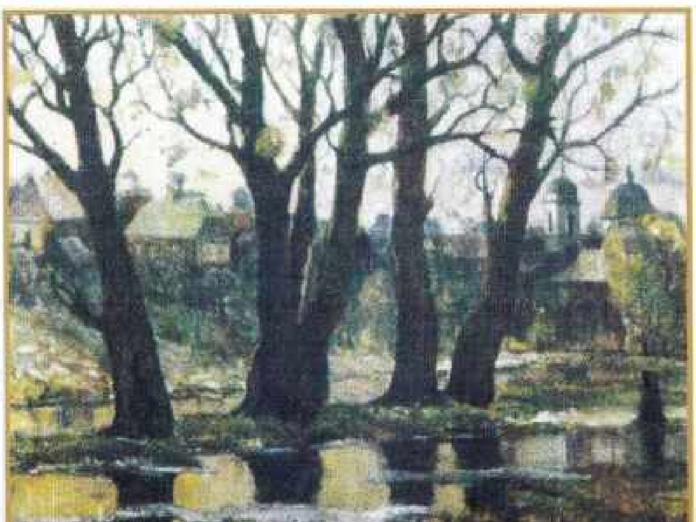
Є.М. Варибрус. Весна. Олія

Є.М. Варибрус. Околиця. Олія

Є.М. Варибрус. Квітнева зелень.
Олія

Є.М. Варибрус. Старі верби.
Олія

Веселі вісті від Івана Савлюка

—МЕНШЕ ВИТРАЧАЙ!
БАТЬКО НЕВСТИГАЄ
МАЛЮВАТИ ГРОШІ!

—ХІБА Я САМОГОНКУ
ГОНЮ? ВОНА САМА
БІЖИТЬ ІЗ АПАРАТА.

ЗМІСТ

13 грн 00к

Літературно-художнє видання

ЧЕРНОМОРЕЦЬ Віталій Олександрович

ОДНОКЛАСНИКИ

Підписано до друку 09.03.11. Формат 60*84/16.
Гарнітура Minion Pro. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 5,81.
Наклад 500 екз. Зам. № 02.

ТОВ «С.А.М.»
Україна, м. Харків, вул. Пушкінська, 50-б
Тел.: (057) 706-46-48

**Черноморець Віталій Олександрович народився у 1949 році у м. Харкові.
Професійний військовий.
Після звільнення з лав армії працював у народному господарстві.
Є автором книг серії «Історія Пісочина»: «Історія слободи Пісочинської» та «Пісочинський Свято-Василівський храм».
Його статті, нариси, вірші та оповідання публікувалися у журналах, альманахах, газетах, збірках наукових праць, що виходили друком у Харкові та Києві.
Віталій Черноморець — почесний член Національної спілки краєзнавців України (НСКУ) та клубу «Краєзнавець».
Член Міжрегіональної спілки письменників України та Всеукраїнської творчої спілки «Конгрес літераторів України».**